

Beginselvaste partij
Soepele partij
Partij van de werkende mensen

8^e congres pvda

pvda

Beginselvaste partij
Soepele partij
Partij van de werkende mensen

Omslagontwerp: Comm'sa
Opmaak: EPO
Druk: Drukkerij EPO
Lange Pastoorstraat 25-27
2600 Antwerpen (België)
Tel. + 32 (0)3 239 61 29

© PVDA-Uitgaven
M. Lemonnierlaan 171
1000 Brussel
België

Tel.: + 32 (0)2 504 01 10
Fax: + 32 (0)2 513 98 31

E-mail: pvda@pvda.be
Website: www.pvda.be

2 maart 2008

Ver. uitg.: Marie-Rose Eligius, M. Lemonnierlaan 171, Brussel, België

Beginselvaste partij
Soepele partij
Partij van de werkende mensen

8e congres pvda

pvda

Inleiding 7

Hoofdstuk 1. Socialisme als toekomst 11

1. Het offensief van rechts 16
2. Nieuwe ontwikkelingen 19
3. Het socialisme: een globaal antwoord 28
4. De PVDA vandaag: beginselvast én soepel 38

Hoofdstuk 2. Beginselvaste partij 39

1. Het marxisme 46
2. De werkende bevolking draagt de toekomst in zich 53
3. Een samenleving zonder uitbuiting 55
4. Sociale actie, hervormingen en fundamentele veranderingen 60
5. Een eigentijdse communistische partij 65
6. Een internationalistische partij 65
7. Uitvoeringsbesluiten 66

Hoofdstuk 3. Soepele partij 69

1. Tactiek is een volwaardig onderdeel van het marxisme 73
2. Tactiek is een kunst.
30 aandachtspunten voor een goede tactiek 77
3. De PVDA puur zichzelf. Het positieve profiel van de partij
van eerst de mensen 99
4. Bijzondere aandacht voor de syndicale tactiek 101

Hoofdstuk 4. Partij van de werkende mensen 105

1. Wij willen de partij van de werkende mensen worden 109
2. Hoe en waar de partij uitbouwen? 112
3. De actieve ledenpartij 118
4. De verschillende niveaus in de partij 121
5. Bij de PVDA heeft iedereen recht op
aangepaste vorming 127
6. Wat moet er nog veranderen om deze doelstellingen te
kunnen bereiken? 129

Noten 131

Inleiding*

Met 369 afgevaardigden, of 80 procent van het aantal afgevaardigden, behalen we het quorum op deze plenaire zitting. Het congres heeft meer dan een jaar in beslag genomen, en dat is een goede zaak. Er kwamen niet minder dan 171 discussieverslagen uit de basisgroepen en afdelingen binnen. 335 afgevaardigden namen deel aan 36 commissies in hun partijafdeling en daarnaast werden nog eens meer dan 250 schriftelijke amendementen ingediend. Zo gaat dat bij de PVDA. Als we iets doen, dan doen we het grondig.

Het belangrijkste uit het congres is wel dat de dynamiek van de discussies en debatten een enorm potentieel uitademt. Een frisse wind in deze tijden van nationalistische verdwazing en struikelende interim-regeringen. De PVDA bevindt zich op een unieke positie in het politieke landschap en de uitdaging van het Achtste Congres bestond erin de partij grondig te vernieuwen en klaar te stomen om vanuit die unieke positie ook echt te groeien.

Een unieke positie, inderdaad. Meer mensen dan we denken zijn bezig met maatschappijvisie. De overheid die zich terugtrekt uit zorg, onderwijs en openbare dienstverlening. Ritme, flexibiliteit en

* Slottoespraak van Peter Mertens, namens het Congresbureau, op de plenaire congreszitting over dit document.

stress. Het koude geldgewin dat alles overheerst. De financiële crisis die dreigt. De oorlogen in Irak en Afghanistan. Malika zei het daarstraks voor iedereen: “Uniek aan onze partij is dat we *een ruggegraat* hebben. Een maatschappelijk project. Een socialistisch ideaal.” Daarover gaat het in onze twee eerste hoofdstukken.

Een unieke positie, inderdaad. Wij zitten vandaag met 369 afgevaardigden in de zaal, uit alle hoeken van het land. Uit Wallonië, Vlaanderen en Brussel. Mensen van Belgische, Spaanse, Italiaanse, Marokkaanse, Turkse en Chileense afkomst. Zoals Nadia op dit podium al verkondigde: “Wij zijn *de enige nationale partij* van het land, en alleen deze zitting al is een politiek statement tegenover de De Wevers en Maingains van dit land.” Alles wat ons verdeelt, verzwakt ons.

Een unieke positie, inderdaad. Dit is geen applauscongres waarbij alles al op voorhand is beslist. Wij werken niet met ellendobogenwerk, achterkamerpolitiek of lobbyïsme. Wij werken *democratisch*. De PVDA is een transparante partij, een glazen huis. Heel veel partijgenoten waren enthousiast over het respect voor de meningsverschillen, over de ernst van het debat. Dit congres is gemaakt door alle afdelingen van de partij, en door hun 460 afgevaardigden. Het congresbureau van haar kant is enthousiast omwille van de eenheid die werd bereikt over de partijvernieuwing. Wij zullen op een volgende zitting de democratie in de partij verder uitdiepen én vastleggen in nieuwe partijstatuten.

Een unieke positie, inderdaad. Henri had het over een partij die accordeon weet te spelen. En dat is de nagel op de kop. De PVDA is *een soepele partij*. Wij werken niet met vastgelegde dogma's of onveranderlijke blauwdrukken. Wij werken niet gisteren. Wij werken vandaag aan de wereld van morgen. Wij werken niet met nummers, wij werken met mensen. En dus hebben

we inderdaad de soepelheid van een accordeonist nodig om te kunnen inspelen op vele bekommernissen, en op de wereld van vandaag. Daarover gaat het in ons derde hoofdstuk.

Een unieke positie, inderdaad. Wie de film van deze zitting afspeelt zal de *soul* van onze partij voelen. Kijk naar wie het woord vandaag heeft gevoerd op deze tribune. Wij tellen nu bijna 3.000 leden en willen er binnenkort 5.000 hebben. Wij moeten geen duurbetaald enquêtebureau inschakelen om te weten wat ons doelpubliek is. Wij moeten niet een beetje meer naar het middenveld, een beetje minder naar de wijken, een beetje meer naar de loftbewoners en een beetje minder naar de bedrijven werken, afhankelijk van opiniepeilingen. Wij weten welke partij we zijn. Wij komen onze mensen zelf tegen in de wijken, in bedrijven en kantoren, in scholen en sociale organisaties. Wij zijn een *partij van gewone werkende mensen*. Zoals Christine het zei: “De partij dat zijt gij, dat ben ik, dat zijn wij.” Het is dat, wat is vastgelegd in het vierde hoofdstuk.

Een unieke positie, inderdaad. Vandaag is het *bon ton* geworden om de vakbonden voor te stellen als conservatieve krachten die zich zouden vastklampen aan verworven rechten. Sociale zekerheid, index, vakantie, pensioen, recht op vrije meningsuiting, stakingsrecht veilig stellen, en uitbreiden, is niet conservatief maar progressief. En daarvoor heb je *sterke vakbonden* nodig. Met tienduizenden afgevaardigden die in alle stilte, en elke dag opnieuw, opkomen voor de gewone man. Zoals Alain van Carterpillar en An van de kuisvrouwen van Sidmar hier vandaag kwamen vertellen. Neen, de PVDA is geen vakbond. Neen, onze partij zal zich niet in de plaats stellen van de vakbond. Maar jawel, wij zullen mee voor een politieke vertaling zorgen van het beste uit de vakbeweging.

Namens het congresbureau wil ik alle afgevaardigden dan ook hartelijk bedanken. Dit is jullie congres. En met de uitgangspunten die vandaag werden goedgekeurd in de tekst *Beginselvaste partij, soepele partij, partij van de werkende mensen* zijn we in staat onze unieke positie de komende jaren ook echt waar te maken.

Socialisme als toekomst

Hoofdstuk 1. Socialisme als toekomst

Inhoud

1. Het offensief van rechts 16
2. Nieuwe ontwikkelingen 19
 - 2.1. De broosheid van de adelaar
(de Noord-Amerikaanse economie) 19
 - 2.2. Een Europese Unie met lood in de vleugels 20
 - 2.3. De Noord-Amerikaanse reus loopt vast
in het Midden-Oosten 22
 - 2.4. Nieuwe economieën rechten hun rug in het Zuiden 23
 - 2.5. Een frisse wind waait door Latijns-Amerika 27
3. Het socialisme: een globaal antwoord 28
 - 3.1. Sociaal-economisch: toenemende uitbuiting
en verarming 29
 - a. In Europa en België 29
 - b. Op wereldvlak 31
 - 3.2. Democratisch: afbraak van democratische
verworvenheden 32
 - 3.3. Ecologisch: de vernietiging van het leefmilieu
van de komende generaties 34
 - 3.4. Het socialisme is een noodzaak geworden 36
4. De PVDA vandaag: beginselvast én soepel 38

Wij zijn optimisten. Nochtans wordt de wereld geen betere plaats om te leven. In tegenstelling tot vorige generaties vrezen vele ouders dat hun kinderen het minder goed zullen hebben dan zij.

Werk hebben staat niet garant voor zekerheid. Een job voor het leven bestaat niet langer. We stevenen af op een interim-arbeidsmarkt, met erg flexibele, korte en onderbetaalde banen. Ook hogere studies vormen geen waarborg voor vast werk. De komende generaties zullen langer moeten werken voor een schamel pensioen.

De onzekerheid neemt ook op andere terreinen van het leven toe. Er komen twee snelheden in de gezondheidszorg. Misschien zal enkel wie een dure privéverzekering afsluit naar behoren worden verzorgd. Het wordt erg moeilijk om een behoorlijke woning te vinden, tenzij voor wie zich ertoe verbindt leningen op dertig of veertig jaar af te betalen. Energie en water worden luxeproducten.

Onzekerheid is geen binnenlands fenomeen. Op de schaal van de hele planeet nemen de problemen toe. Het klimaat warmt snel op, de noodzakelijke tegenmaatregelen blijven uit. Oorlogen dreigen op steeds meer plaatsen uit te breken. En onze regeringen sturen steeds frequenter troepen uit over de hele wereld, waardoor het oorlogsgevaar nog toeneemt.

De wereld die ons wordt aangeboden is minder veilig, minder vredig, minder democratisch en minder gezond.

Wij zijn optimisten, omdat we van mening zijn dat een andere wereld, een socialistische wereld, niet alleen nodig is, maar ook mogelijk wordt in deze 21^e eeuw.

1. Het offensief van rechts

Sinds de jaren 1970 zijn globaal gezien de reactionaire, rechtse krachten in het offensief. Dat tekent de wereld waarin we leven. Het offensief van rechts, is gebaseerd op twee cruciale gebeurtenissen uit de tweede helft van de twintigste eeuw.

In het begin van de jaren 1970 verslikt het wereldkapitalisme zich in *een structurele crisis*. De crisis wordt gekenmerkt door overcapaciteit (de bedrijven kunnen veel meer produceren dan ze kunnen verkopen) en een hoge werkloosheidsgraad. Deze crisis is niet van voorbijgaande aard, ze is eigen aan het systeem en blijft de economische context bepalen.¹

Eén van de verdiensten van Karl Marx is, dat hij de oorzaak van de crisissen aantoonde. Crisissen vinden hun oorsprong in de anarchie van het kapitalistische productiesysteem. Elke individuele bedrijfsleider investeert zijn geld in een bepaalde sector en produceert zoveel mogelijk, zonder planning op het niveau van de hele maatschappij. Hij tracht alsmar beter te produceren, alsmar meer², aan een steeds lagere prijs³, om een zo groot mogelijk marktaandeel te veroveren op zijn concurrenten. Elke bedrijfsleider handelt zo, zonder rekening te (kunnen) houden met wat zijn concurrenten doen. De economie is niet gericht op de noden van de mensen. Maar op de grootst mogelijke winsten voor de kapitalisten. De productie voor de vrije markt vindt bijgevolg plaats in wanorde, in anarchie.

Op een bepaald ogenblik breekt het evenwicht tussen de verschillende productiesectoren. De koopkracht van de werkende bevolking volgt niet. De beschikbare markten zijn uitgeput. Sommige producten vinden onvoldoende afzet. Een crisis van overproductie⁴ volgt, met een rits aan faillissementen, sluitin-

gen en werkloosheid – en de vrije val van de koopkracht van het volk.

Aan de grondslag van deze anarchie ligt een fundamentele tegenstelling. Aan de ene kant is de productie steeds socialer: de producten die de fabriek verlaten zijn het resultaat van het collectieve werk van duizenden arbeiders. Maar aan de andere kant blijven de grote productiemiddelen⁵ en de geproduceerde goederen in de handen van een kleine groep grootbezitters, grootaandeelhouders en renteniers.

Na de Tweede Wereldoorlog kende het kapitalisme een periode van stabilisatie gedurende de jaren 1950, en zelfs van expansie in de jaren 1960 (*golden sixties*). In die periode komen werkende mensen steeds vaker op voor de uitbreiding van hun rechten (bijvoorbeeld: voor een dertiende maand) of voor hogere lonen (met eisen van 3 of 5 of 10 % loonstijging).

De crisis van de jaren 1970 verandert die situatie. De patronale wereld start een offensief tegen de belangrijkste verworvenheden van de arbeidersklasse. Om de voortdurende stijging van de winsten veilig te stellen, worden de lonen, de werkomstandigheden, de sociale zekerheid, de openbare diensten steeds verder ontmanteld.

De arbeiders en hun vakbonden reageren vandaag hoofdzakelijk met strijdbewegingen voor het maximale behoud van hun sociale, economische, syndicale en politieke verworvenheden.

Het socialisme in de Sovjet-Unie en in Oost-Europa lag van meet af aan vanuit twee kanten onder vuur. Van binnenuit, door krachten die droomden van het herstel van het kapitalisme. Van buitenaf, door de grote Westerse mogendheden, die droomden van een herovering van de markten in het Oosten.

Uiteindelijk monden deze anticommunistische campagnes uit op *de omverwerping van de Berlijnse Muur*.⁶

Op wereldvlak slaan de krachtsverhoudingen om in het voordeel van de Verenigde Staten, de Europese Unie en Japan. De grootmachten voelen zich eindelijk verlost van de enige kracht die een tegenwicht vormde tegen hun wereldoverheersing.

Sindsdien gaan de patroons steeds arroganter tekeer tegen de verworvenheden van de werkende bevolking. Terwijl de Verenigde Staten en hun bondgenoten zich storten in een poging om de landen in het Zuiden opnieuw te koloniseren.

Ook deze factoren duwen de progressieve krachten vandaag in het defensief.

Het Zevende Congres van de PVDA analyseerde deze gebeurtenissen in de *Stellingen over Europa* en de *Stellingen over de globalisering*. Met dit Achtste Congres willen we de recentere ontwikkelingen in de verf zetten. Dat laat toe sommige stellingen te nuanceren, en andere te verbeteren.

De globale krachtsverhoudingen blijven in het voordeel van reactionaire en rechtse krachten. Maar zij worden geconfronteerd met verschillende crisissen en met het verzet van de volkeren dat in ongelijke mate vorm krijgt in de wereld. Vooral in het Zuiden komen economische en politieke krachten op, die de absolute wereldheerschappij van de Verenigde Staten en hun bondgenoten tegenwerken.

De jongste jaren komen ook klaarder de zwaktes aan het licht die eigen zijn aan het kapitalistische productiesysteem zelf.

2. Nieuwe ontwikkelingen

2.1. De broosheid van de adelaar (de Noord-Amerikaanse economie)

De Noord-Amerikaanse economie is steeds afhankelijker van producten die buitenhuis, en dan vooral in het Zuiden, worden gemaakt. Dat was een kwarteeuw geleden wel anders. In 1973 werd haast alles nog in de Verenigde Staten zelf vervaardigd. Vandaag produceert de Amerikaanse industrie nog slechts de helft wat het land nodig heeft, terwijl producten ingevoerd uit ontwikkelingslanden meer dan een kwart voor hun rekening nemen. Daar ligt de oorzaak van het enorme handelstekort van de Verenigde Staten.⁷ Dat tekort liep in 2006 op tot ongeveer 800 miljard dollar, dat is 6 % van het bruto binnenlands product (BBP⁸). Elk ander land zou de specialisten van het Internationaal Monetair Fonds over de vloer krijgen om de economie te herstellen.

Maar zolang de Verenigde Staten zich wereldwijd kunnen beroepen op hun rang van supermacht, kunnen ze dit tekort compenseren met de inbreng van buitenlands kapitaal. Voor 2006 wordt deze inbreng geschat op ongeveer 800 miljard dollar. *Een belangrijke financiële crisis volstaat om dit broze evenwicht te doen springen.*⁹

De financiële speculatie neemt een steeds grotere plaats in de wereldeconomie in. Elke financiële crisis kan het hele kapitalistische systeem dooreen schudden. De beurscrisis die de Verenigde Staten treft sedert augustus 2007 deint wereldwijd uit. Economische analisten verwachten een alsmaar slechtere situatie. Niemand kan nog uitsluiten dat de kapitalistische wereld-

economie in de zeer nabije toekomst met een grote recessie te maken krijgt.¹⁰

2.2. Een Europese Unie met lood in de vleugels

Het is nu zeven jaar geleden dat de leiders van de Europese Unie in Lissabon de doelstelling van de grote Europese industriële overnamen: tegen 2010 de meest competitieve kenniseconomie ter wereld worden. Maar de Europese Unie slaagt er niet in de kloof met de Verenigde Staten te overbruggen. Want ondertussen drijven de VS de productiviteit op, verhogen ze hun steun aan de ondernemingen, ontmantelen ze steeds verder de sociale sector.¹¹

De Europese Unie breidde weliswaar uit met nieuwe lidstaten. Het establishment uit de nieuwe Oost-Europese lidstaten is echter vaak nauw verbonden met het establishment uit de Verenigde Staten. *De uitbreiding van de Europese Unie heeft zo de interne tegenstellingen vergroot.* Zij staat dan ook voor de keuze. Ofwel versterkt zij haar eenheid – wat enkel kan door compromissen te sluiten met de pro-Amerikaanse krachten in eigen rangen. Ofwel voert zij de wedijver met Washington op, op gevaar af uiteen te vallen. Op dit ogenblik haalt de eerste optie het.

De Europese Unie heeft de ambitie een militaire “defensie” uit te bouwen om haar eigen belangen veilig te stellen. Maar vandaag treden de Europese legers op in Afghanistan binnen het kader van de NAVO¹² (geleid door de Verenigde Staten).

Frankrijk en Nederland zijn twee zeldzame landen waar het ontwerp van Grondwettelijk Verdrag voor Europa in een referendum werd voorgelegd.¹³ Dit ontwerp van Grondwet wilde de regels van de markt en de kapitalistische concurrentie opleggen als enig mogelijk economisch systeem. Een massaal “neen”

kelderde het ontwerp. Vandaag willen de regeringen een nieuw ontwerp van Verdrag invoeren. En ze zijn niet plan het voor te leggen in referendums.

Vooralsnog slagen de leidende Europese kringen om hun anti-sociale richtlijnen door te voeren. Toch gebeurt dat niet zo maar. Het verzet haalt het vereiste niveau niet om die richtlijnen te begraven. Maar het steekt stokken in de wielen, vertraagt de toepassing ervan, beperkt soms de omvang die de grote patroons en regeringen voor ogen hadden.¹⁴ In Nederland, België, Duitsland en elders hebben de vakbonden zich met stakingen verzet tegen voorstellen om de loopbaan te verlengen, de pensioenen te ontmantelen, loonblokkeringen en maatregelen tegen de werklozen door te voeren. De studenten en arbeiders hebben in Frankrijk het ontwerp van jongerenbanenplan (*Contrat première embauche*, CPE) tegengehouden. De arbeiders van de nieuwe lidstaten kenden voordien het socialisme. Ze beleven vandaag de bittere ervaring van hun aansluiting bij Europa. Ze verloren hun sociale zekerheid, gratis onderwijs en gezondheidszorgen, hun werkzekerheid... Syndicale strijdbewegingen komen op zoals in de Skodafabriek in de Tsjechische Republiek.

Tegenover de eenheid van de patronale wereld dringt zich de eenheid van de wereld van de arbeid op. De eenmaking van de strijdbewegingen op Europees niveau loopt globaal erg achter. De aanval tegen de pensioenen of de sociale zekerheid, net als de privatisering van de openbare diensten en vele andere maatregelen worden centraal beslist, hetzij door de Europese Unie, hetzij door de hoofdkwartieren van de grote ondernemingen. Maar meestal reageren de vakorganisaties nog in verspreide slagorde.

Het zijn enkele positieve ervaringen die de te volgen weg tonen. In januari 2006 voerden de dokwerkers een eerste succesvolle

strijd op Europees niveau tegen het voorstel van Port Package-richtlijn. Zij hielden de richtlijn tegen die de ontmanteling van hun statuut beoogde. Het vakbondsverzet leidde tot belangrijke wijzigingen aan het ontwerp van de Bolkestein-richtlijn die de concurrentie in de dienstensector in Europa organiseert.

2.3. De Noord-Amerikaanse reus loopt vast in het Midden-Oosten

Daags na de aanslagen van 11 september 2001 in New York, verkondigde president Bush zijn nieuwe doctrine van “preventieve oorlogen”. De Verenigde Staten eigenden zich het recht toe met alle middelen de opkomst van krachten te verhinderen die hun superioriteit konden bedreigen of hun strategie tegenwerken. De Bush-administratie fabriceerde leugens die een nieuwe oorlog tegen Irak moesten rechtvaardigen. Deze oorlog, net zoals de oorlog in Afghanistan, diende in de eerste plaats om de overheersing van de petroleumbronnen door de Verenigde Staten te garanderen. Op slag zouden ze ook de olievoorraden controleren van hun Europese, Japanse en Chinese concurrenten.

Het verpletterende overwicht in wapens en financiële middelen garanderen de Verenigde Staten en de NAVO echter geen gemakkelijke overwinningen. Washington moet vandaag toegeven dat zijn troepen vastlopen. In totaal verloren in Irak minstens 3.800 Amerikaanse soldaten het leven en raakten er minstens 27.000 zwaar gewond. Het verzet neemt in omvang toe. Om een onvermijdelijke nederlaag te ontlopen wakkert Washington alle etnische en religieuze conflicten aan.¹⁵

Ook in Afghanistan stoten de bezettingstroepen van de NAVO op groeiend verzet.

De Israëliësche agressie tegen Libanon in 2006 werd een mislukking. Deze aanval gebeurde met de steun van de Verenigde Staten die Israël als hun bruggenhoofd in de regio beschouwen. Ze moest het Libanese en Palestijnse nationalistische verzet uitschakelen en de poort openen voor een oorlog tegen Syrië en Iran. Deze doelstelling maakt deel uit van de globale strategie van de Verenigde Staten voor hun overheersing in het Midden-Oosten. Maar voor het eerst in 60 jaar moesten de Israëliësche troepen onverrichter zake afdruipen. Deze Israëliësch-Amerikaanse nederlaag heeft de Amerikaanse strategie van verdeling van de Libanese bevolking op religieuze en etnische basis verzwakt. Ze heeft er het Arabisch nationalistische verzet versterkt.

De strategie voor wereldoverheersing van G.W. Bush en uiterst rechts in Washington kreeg dus zware klappen. Voor de landen en volkeren die hun lot in eigen handen willen nemen betekent dit dat de grote imperialistische mogendheden kwetsbaar zijn, en niet onoverwinnelijk.

2.4. Nieuwe economieën rechten hun rug in het Zuiden

Toen de nationaal-democratische revolutie¹⁶ in 1949 de overwinning behaalde was *China* een uiterst arm land, overheerst door kolonialisme en feodaliteit. In het begin van de jaren 1950 begon China zijn overstap naar het socialisme. China heeft sindsdien niet opgehouden zich op het socialisme te beroepen. Het socialisme zoals Marx en Engels het begrepen zou onvermijdelijk het kapitalistische systeem vervangen, eens dit een hoog ontwikkelingsniveau zou bereiken. Maar daar was het China uit de jaren 1950 nog helemaal niet aan toe. In 1949 bedroeg het bruto nationaal product per inwoner amper een kwart van dat

van Afrika. Het kapitalisme bestond er slechts op erg beperkte schaal, vooral in de oude koloniale concessies.¹⁷ Het hedendaagse China is nog steeds een ontwikkelingsland. Ondanks een geïndustrialiseerd kustgebied leeft de meerderheid van de bevolking nog steeds op het platteland. China behoort tot de groep van middelmatig arme landen.¹⁸ Een overgangperiode drong zich dus onvermijdelijk op.

Vandaag zijn 70 % van de 500 Chinese bedrijven met het hoogste zakencijfer openbare bedrijven of bedrijven gecontroleerd door de staat. Hun kapitaal vertegenwoordigt 85 % van het totaal van die 500 ondernemingen. De socialistische staat bezit of controleert de strategisch belangrijke sectoren. De regering heeft een aantal andere sectoren geherprivatiseerd. Ze moedigt de oprichting van privéondernemingen aan, Chinese of buitenlandse. China ontwikkelt een markteconomie, die in zekere mate door de staat wordt gecontroleerd.

Deze hervormingen dragen mogelijkheden in zich, maar ook gevaren. Dankzij die hervormingen heeft China snel de levensstandaard kunnen verhogen van zijn hele bevolking – nu al meer dan 1,3 miljard inwoners. Tegelijkertijd treden ook de wetmatigheden van het systeem van privébezit van de productiemiddelen (dus van het kapitalisme) en van de markt in werking. Ongelijkheden worden scherper, zowel tussen rijken en armen als tussen de steden en het platteland. Het aantal kapitalisten neemt toe en kan een bedreiging vormen voor het socialisme. De geschiedenis zal uitmaken of de Chinese communisten het socialisme, in een immens land uit het Zuiden, op een juiste en creatieve manier verder kunnen ontwikkelen.

Vandaag is China de derde uitvoerder geworden in de wereld. Aan het huidige groeiritme van rond de 10 % per jaar, zal het

Chinese bruto nationaal product dat van de Verenigde Staten voorbijsteken voor het midden van de 21^e eeuw.

Door China tot de Wereldhandelsorganisatie¹⁹ toe te laten hoopten de Verenigde Staten, de Europese Unie en Japan de Chinese economie te controleren. Ze moeten het mislukken van deze strategie vaststellen.

China verwierf nieuwe technologieën en de kunde om zelf op alle mogelijke domeinen te produceren. Daardoor kon China tientallen miljoenen boeren uit de armoede halen en het hele land vooruitbrengen. Het laat China ook toe economische relaties te ontwikkelen met een toenemend aantal landen uit Azië, Latijns-Amerika en Afrika. Daardoor kunnen die landen hun afhankelijkheid van transnationale ondernemingen verminderen. Dikwijls verleent China hen een niet te verwaarlozen hulp. Zo zet China talrijke ontwikkelingsprojecten op in Afrika in ruil voor grondstoffen, vooral petroleum.²⁰ Voor de eerste maal in de moderne geschiedenis ziet Afrika de mogelijkheid om zich op een onafhankelijke manier te ontwikkelen. De Westerse mogendheden dachten hun greep op het Zuiden te verstrakken om de grondstoffen en markten volop uit te buiten. Maar ze kunnen China niet beletten bevoorrechte handelsrelaties te ontwikkelen met hun voormalige “privé-jachtterreinen”. We spreken over Afrika voor Europa, en over Latijns-Amerika voor de Verenigde Staten.

De handel van de landen uit het Zuiden met India en Brazilië stijgt eveneens. Vele arbeiders vrezen dat die nieuwe economieën hun tewerkstelling bedreigen. Sommigen verloren inderdaad hun werk als gevolg van de delokalisatie van hun bedrijf of van de toevoer van goedkopere producten op onze markten. Maar in zijn geheel genomen is die vrees ongegrond. De economische

hervormingen en groei in China komen de hele wereldeconomie ten goede. Studies tonen aan dat de krachtige ontwikkeling van grote landen uit het Zuiden een dermate grote vraag wekt naar de bedrijven uit onze landen, dat in feite veel meer arbeidsplaatsen worden gered dan verloren gaan. De toename van de productiviteit (onophoudelijk opdrijven van het productieritme en de flexibiliteit; invoering van steeds performantere technologieën; enz.) is veruit de grootste schuldige voor het banenverlies bij ons.²¹ In werkelijkheid heeft de fenomenale groei van de Chinese economie de vraag naar Westerse producten gestimuleerd en daarmee ook de globale tewerkstelling.²²

Eens de Sovjet-Unie uiteengerukt, droomde men er in het Witte Huis van om *Rusland* te kunnen herleiden tot een afhankelijk land.²³ Washington deed er alles aan om Rusland te verzwakken, uiteen te scheuren en separatistische oorlogen zoals in Tsjetsjenië aan te wakkeren. De VS breidde de NAVO uit tot aan de grenzen met Rusland en omsingelden het land met militaire basissen. Maar Rusland komt weer recht.²⁴ Zijn economie haalt ondermeer voordeel uit de enorme natuurlijke rijkdommen, zoals petroleum, gas en talrijke mineralen. De grote burgerij, met Poetin aan het hoofd, tracht, niet zonder succes, Rusland te herstellen als wereldmacht.

Verskillende nieuwe organisaties voor economische, politieke en economische en zelfs militaire samenwerking versterken deze tendens naar een onafhankelijke ontwikkeling. Een voorbeeld hiervan is de Organisatie voor Samenwerking van Shanghai. Deze organisatie groepeert China, Rusland, en de vier Republieken van centraal Azië (Kazakstan, Kirgizië, Tadzjikistan en Oezbekistan). Pakistan, Mongolië, Iran en India hebben er het statuut van waarnemer. De eerste drie vroegen volwaardig lidmaatschap aan.

Deze recente evoluties bevorderen *een multipolaire wereld*.²⁵ De Verenigde Staten eisen al meer dan zestig jaar de rol op van leidende mogendheid en ze handelen sindsdien ook als wereldgendarmerie. Ze behouden deze pretentie maar de kloof tussen hun ambities en hun vermogen om ze te realiseren groeit steeds verder. Wat de ontwikkelingslanden enkel kan aanmoedigen om hun eigen lot in handen te nemen.

2.5. Een frisse wind waait door Latijns-Amerika

Sinds meer dan één eeuw beschouwt Washington Latijns-Amerika als zijn achtertuin.²⁶ Elke poging tot bevrijding werd in de kiem gesmoord. Enkel Cuba wist zich uit die greep te bevrijden. Maar na de revolutie in 1959 is Cuba lange tijd een eiland van anti-imperialisme en socialistische opbouw gebleven, geïsoleerd middenin het Amerikaanse continent.

In 1998 wint de Bolivariaan²⁷ Hugo Chávez de presidentsverkiezingen. Hij belooft de opbrengsten van de olie te benutten in dienst van de ontwikkeling van het land, zijn bevolking en bevriende landen. Hij houdt zijn belofte en wint vanaf dan alle verkiezingen.²⁸

Op 18 december 2005 verkiest het volk van Bolivia Evo Morales als president. Deze boerenleider verenigde de inheemse volkeren en de arbeiders in Bolivia doorheen talloze strijdbewegingen. Hij stelt een einde aan de roof van natuurlijk aardgas door de Noord-Amerikaanse transnationale ondernemingen. Hij legt geprivilegieerde banden met Cuba en Venezuela...

Het plan van Bush om Latijns-Amerika economisch te overheersen, de ALCA (Vrije Handelszone van de Amerika's), mislukt. Venezuela en Cuba beantwoorden het met een anti-imperialistische samenwerking: ALBA (Boliviaans Alternatief voor de Amerika's).

Ook Bolivia en Nicaragua treden toe. De greep van Washington op zijn “achtertuin” verzwakt en is bedreigd. Wat de VS er niet van weerhouden alles in het werk te zetten om de regeringen van Venezuela of Bolivia te doen wankelen en bilaterale vrijhandelsakkoorden af te sluiten met landen als Colombia of Peru.

De verschillende nationalistische en anti-imperialistische stromingen en bewegingen in de wereld versterken elkaar objectief gezien. Het verzet in Irak en Afghanistan heeft de militaire plannen gedwarsboomd van de Verenigde Staten, die zowel Cuba, Syrië, Iran, de Volksrepubliek Korea als Venezuela bedreigden. De economische ontwikkeling van China zou onzeker zijn als ze niet kon rekenen op de petroleum uit Nigeria, Soedan, Venezuela... Omgekeerd maakt de handel met China het mogelijk dat Cuba, Venezuela en verschillende andere landen hindernissen doorbreken, zelfs blokkades, die Washington hen in de weg legt.

Deze positieve ontwikkelingen beletten niet dat de krachtsverhoudingen op wereldvlak ruim in het voordeel blijven van de transnationale ondernemingen en reactionaire politieke krachten. Toch vormen de recente ontwikkelingen bressen die de strijd vooruit helpen en die toelaten uitzicht te krijgen op een andere wereld, zonder onderdrukking of uitbuiting.

3. Het socialisme: een globaal antwoord

Bij de omverwerping van de Berlijnse Muur, beloofden de mooi-praters uit Washington, Berlijn en Londen een vredevolle toekomst. Het maatschappijdebat was voor altijd beslecht, en de kapitalistische productiewijze was de enige mogelijke, zo klonk hun oorverdovend eenheidsdenken. De wereld kende sindsdien

een achteruitgang op de meest essentiële vlakken. Zowel sociaal-economisch (toenemende uitbuiting en verarming), democratisch (afbraak van democratische verworvenheden) als ecologisch (vernietiging van het leefmilieu van komende generaties).

Wij kunnen met andere woorden het maatschappijdebat niet in handen laten van zij die ons sociale, democratische en ecologische achteruitgang hebben gebracht. De situatie van een steeds groeiend deel van de wereldbevolking dwingt ons een maatschappelijk alternatief voorop te stellen. Het socialisme is een noodzaak geworden voor het overleven van de mensheid zelf.

3.1. Sociaal-economisch: toenemende uitbuiting en verarming

a. In Europa en België

In de voorbije twintig jaar kan niet worden gesproken van sociale vooruitgang – of het nu werkgelegenheid betreft of arbeidsvoorwaarden, gezondheid, onderwijs, huisvesting of pensioenen. Integendeel.

De regeringen van de Europese Unie zijn resoluut de weg opgegaan van de veramerikanisering. Dat is de draagwijdte van de Europese Top in Lissabon in 2000. Om de Amerikaanse economie voorbij te steken, voorzien zij in de ontmanteling van de verworvenheden en rechten van de arbeiders tot op het lage peil van de Verenigde Staten. De gevolgen konden niet uitblijven.

In de Europese Unie leeft 16 % van de bevolking in 2004 onder de armoedegrens. In deze categorie armen hebben 8 % van de mensen een baan.²⁹

In de voorbije vijftien jaren is het aandeel van de lonen in de totale inkomsten³⁰ van de Eurozone gedaald van 68 % naar

65 %. Deze 3 % staan voor miljarden euro dividenden en winsten.

De patroons maken winsten zoals nooit voordien. De laatste tien jaar hebben de aandeelhouders van Belgische ondernemingen hun dividenden zien stijgen met 10 % per jaar. Maar deze toename van de winsten is niet het gevolg van de verovering van nieuwe markten, integendeel. De stijging van de rijkdommen van de kapitalisten is hoofdzakelijk te danken aan:

- de intensivering van de arbeid (verhoging van de productiviteit),
- de inzet van onderaannemingen (ook buitenlandse),
- onzekere tewerkstelling (interims, tijdelijke contracten),
- de daling van de reële lonen (vooral van het indirecte loon, betaald aan de sociale zekerheid),
- delokalisaties naar lage loonlanden,
- de daling van de prijs van een aantal grondstoffen.

Alle Europese landen proberen de Lissabonnormen te halen. In België heeft het Generatiepact³¹ het brugpensioen volledig hervormd en verplicht nu beschikbaar te blijven voor de arbeidsmarkt tot op de leeftijd van 58 jaar. Vanaf 2008 wordt brugpensioen alleen nog toegestaan vanaf 60 jaar. Doel is de loopbaan te verlengen met vijf jaar. En dat terwijl er meer dan 100.000 jongeren werkloos zijn.

Maar een volgende trein aanvallen staat reeds op het spoor. Onder de naam *flexicurity*³² wil de Europese Unie een hervorming van het sociaal recht opleggen om de arbeidscontracten nog flexibeler te maken. Het doel is de bescherming tegen afdanking te herzien, de controle op de werklozen te verscherpen, de onderbetaalde contracten te veralgemenen en de arbeidstijden en loonakkoorden veel flexibeler te maken.

Tegelijkertijd blijft de Europese Unie alle landen verder duwen in de richting van de privatisering en maximale liberalisering van die sectoren die vroeger het monopolie van de staat waren (spoorwegen, post, vervoer...)³³. De Europese Unie stuurde eerder reeds aan op de vrijmaking van de dienstensector en maakt zich op om het zelfde door te voeren in de sociale sectoren. Dat komt neer op het scheppen van nieuwe markten voor de privémonopolies, maar ten koste van de tewerkstelling, de werkomstandigheden en de diensten die aan de bevolking worden verleend.

b. Op wereldvlak

De balans van de globalisering sinds de omverwerping van het socialisme in de Sovjet-Unie is rampzalig.³⁴

54 landen zijn vandaag armer dan in 1990. Van deze 54 landen bevinden er zich 17 in Oost-Europa en in het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS).³⁵ Ondertussen overtreffen de inkomsten van de 500 rijkste mensen op aarde die van de 416 miljoen armsten...

In 34 landen daalt de levensverwachting. Ten zuiden van de Sahara ligt die vandaag zelfs lager dan 30 jaar gelden. In 21 landen lijdt een groter deel van de bevolking honger terwijl de middelen bestaan om veel meer dan de huidige wereldbevolking te voeden. In 14 landen sterven er vandaag meer kinderen voor ze vijf jaar zijn, terwijl de vooruitgang van de geneeskunde de overgrote meerderheid zou kunnen redden.

In 12 landen lopen de inschrijvingen in het basisonderwijs terug. Het analfabetisme stijgt terwijl de modernste onderwijs-technieken bestaan.

3.2. Democratisch: afbraak van democratische verworvenheden

In de euforie bij de afbraak van de Berlijnse Muur, werd ook het “einde van de ideologieën” verkondigd. Een maatschappijdebat was niet langer nodig, het kapitalisme had gezegevierd. Naargelang de euforie verdwijnt, en naargelang de tegenstellingen groter worden, worden echter steeds meer repressieve maatregelen genomen om elk maatschappelijk alternatief te muilkorven. Democratische verworvenheden zoals syndicale rechten, organisatierecht, en vrijheid van meningsuiting – die werden verkregen door bijna honderd jaar arbeidersstrijd – liggen steeds meer onder vuur.

In België – zoals trouwens in de hele Europese Unie – hebben regering en patroons het steeds meer gemunt op de syndicale rechten. Zij beantwoorden stakingen met opeisingen of piketten met dwangsommen. Vakbondsmilitanten worden afgedankt en als een rechtbank hun afdanking onwettelijk verklaart, kunnen de patroons het zich veroorloven om er geen rekening mee te houden. De regering wil, zoals in Frankrijk, het stakingsrecht uithollen door de invoering van de verplichte minimumdienst.

Terwijl de vrije markt de transnationale ondernemingen toelaat zich waar ook ter wereld te vestigen, propageren de regeringen nationalisme om de volkeren te verdelen en gemakkelijker hun antisociale politiek door te voeren. De Europese Unie ontwikkelde het concept van het Europa der regio's. De klassieke partijen trekken in ons land ten volle de nationalistische kaart om de sociale zekerheid, het arbeidsrecht en de lonen af te breken. Het is hen om de verdeling en verzwakking van de syndicale beweging te doen, om de drastische inperking van democrati-

sche rechten.³⁶ Anderzijds versterken de maatregelen die Europa tot een waar fort ombouwen het racisme, gepropageerd door extreem rechts.

De Europese Unie heeft een lijst van zogenaamde “terroristische” organisaties aangenomen waarin een aantal bevrijdingsbewegingen en communistische organisaties voorkomen. Verschillende lidstaten hebben “antiterroristische” wetten uitgevaardigd die ondermeer toelaten om mensen te vervolgen enkel en alleen omdat ze lid zijn van een dergelijke organisatie. Zo werden in België Turkse en Belgische militanten veroordeeld zonder dat ze hier enig misdrijf hadden begaan.

Rechtse krachten duwen naar fascisering onder het voorwendsel van “de strijd tegen de misdaden van het communisme en de klassenstrijd” of “de strijd tegen het terrorisme”. In een aantal Oost-Europese lidstaten herstellen zij het fascistische verleden in ere, bedreigen zij militante syndicale organisaties en verbieden zij de communisten. Zoals in de Tsjechische Republiek waar de regering de Communistische Jeugd (KSM) heeft verboden omdat ze het collectieve bezit van de productiemiddelen voorstaat en zich verzet tegen de privatisering van de overgebleven overheidsbedrijven.

Dankzij een mobilisatie van communistische en democratische krachten werd in januari 2006 een anticommunistische ontwerpresolutie van de Parlementaire Vergadering van de Europese Raad tegengehouden. In België en elders werden bescheiden overwinningen behaald.

De grootmachten leggen zich evenmin neer bij hun militaire tegenslagen. De tegenstellingen binnen de Europese Unie beletten de lidstaten niet hun bewapening op te voeren om hun belangen in de wereld te verdedigen.

Nooit zal de Amerikaanse supermacht haar ambitie opgeven om de wereld te overheersen, welke middelen ze daarvoor ook moet gebruiken. De voorbereidingen voor de productie van miniatoomwapens in de Verenigde Staten wijzen erop dat zij in de richting gaan van nog meer vernietigende terreur.

De Verenigde Staten gaan door met hun oorlog in Irak, al heeft die tussen maart 2003 en juli 2006 reeds aan minstens 655.000 Irakese burgers het leven gekost. De regering Bush weet dat ze de oorlog aan het verliezen is. Maar de noodzaak om de regio en de olie te controleren verhindert haar er een eind aan te maken.

3.3. Ecologisch: de vernietiging van het leefmilieu van de komende generaties

De opwarming van de planeet zal in de volgende eeuw leiden tot een stijging van de gemiddelde temperatuur aan de oppervlakte van de aarde zowel als tot extreme temperaturen. Zij is verantwoordelijk voor een vermindering van de besneeuwde oppervlakken en de ijskappen, zoals het snelle smelten van gletsjers en poolijs getuigen. De voorraden aan drinkbaar water slinken. De stijging van het zeepeil en de toename van hevige regenbuien verhogen het aantal en de omvang van overstromingen. Het aantal cyclonen groeit, hun vernietigingskracht neemt toe, ze treffen meer streken. Met de verwoesting van oogsten, de dood van duizenden mensen en honderdduizenden “klimaatvluchtelingen” als gevolg.

Het klimaat heeft steeds schommelingen gekend en dat zal zo blijven. Maar de extreme schommelingen en de versnelling van de veranderingen tijdens de jongste decennia zijn duidelijk te wijten aan menselijke tussenkomsten. Ze laten de maatschappij en de natuur maar weinig aanpassingstijd over.

Het milieu wordt ook bedreigd door de ontbossing, de vervuiling van water en bodem, de besmetting door afval en scheikundige, biologische of nucleaire vervuiling...

De helft van de vervuiling wordt veroorzaakt door de industrie en de energieproducenten. Deze laatsten hebben er belang bij om de energieconsumptie aan te wakkeren of de prijs ervan te doen stijgen, ook al gaat dat ten nadele van het geheel van de bevolking. De industriële bedrijven beschouwen maatregelen voor energiebesparing dikwijls als schadelijk voor hun winsten. Ze overwegen ze slechts in de mate dat ze een concurrentievoordeel kunnen opleveren. Om de winsten te verhogen produceren deze bedrijven dikwijls in lageloonlanden en vervoeren ze hun goederen over duizenden kilometers naar de verbruiker. De vervuiling door vrachtwagens en vliegtuigen neemt erdoor toe. Zij beperken hun voorraden en passen het *just-in-time*-systeem toe. De stocks circuleren dan in vrachtwagens en vliegtuigen. Dat kan allemaal omdat het in de logica van het systeem past, dat beheerst wordt door winstbejag.

De kapitalistische staten en hun regeringen beschermen uiteraard deze logica. Ze zien in de milieuvraagstukken vooral een voorwendsel om de arbeiders nieuwe lasten op te leggen. Of ze trachten de problemen af te wentelen op de landen in het Zuiden. Nu eens kopen ze bij de weinig geïndustrialiseerde landen (Afrika) het recht om te blijven vervuilen. Dan weer eisen ze dat eerst China en India en andere nieuw ontwikkelde landen hun vervuiling beperken met als duidelijk doel hun ontwikkeling te vertragen.

Er is geen andere uitweg dan de mobilisatie van de arbeiders, de syndicale en andere organisaties om de maatregelen af te dwingen die dringend nodig zijn, zoals:

- de veralgemening van de beste bestaande technieken in de industrie om de uitstoot van broeikasgassen maximaal in te perken;
- massale investeringen in de openbare sector (trein, regionale express netten, metro, bus);
- wetten die het goedertransport over lange afstanden verplichten per trein of schip;
- een plan om de overstap naar hernieuwbare energiebronnen te verhaasten.

Maar het probleem van de vernieling van het leefmilieu in het algemeen en van de klimaatopwarming in het bijzonder kan geen definitieve oplossing krijgen binnen een systeem waarin privébedrijven de beslissingen over productie en infrastructuur nemen en daarbij enkel hun eigen belangen voor ogen hebben. Een probleem van dergelijke omvang kan enkel opgelost worden in een maatschappij waarin de staten op een concrete manier de economische lange termijnplanning aanpakken. Zo'n planning zal uitgaan van de belangen van het volk en niet van die van financiële groepen en zal ten volle rekening houden met de ecologische wetmatigheden.

3.4. Het socialisme is een noodzaak geworden

De grote transnationale ondernemingen zijn zo immens geworden dat ze een productie leiden of controleren die in omvang gelijk is aan die van verschillende landen. Zij hebben een gigantisch en groeiend aantal arbeiders onder zich. Producten worden gemaakt in Europa, Azië of Noord-Amerika op basis van grondstoffen uit Afrika of het Midden-Oosten, om uiteindelijk afgewerkt te worden in Azië, Europa en Amerika.

Nooit hebben zoveel arbeiders uit de hele wereld samen rijkdommen voortgebracht, nooit was de productie zo gesocialiseerd.

Maar evenmin was het bezit van de grote ondernemingen ooit zo geconcentreerd in zo weinig handen.

Eerder dan de belangen van de grote meerderheid van de bevolking te dienen leggen die grote ondernemingen beslag op het grootste deel van de winsten om ze door te spelen aan hun grootste aandeelhouders.

Deze hoofdtegenstelling ligt aan de basis van alle sociale tegenstellingen. Zo zouden de technologische ontwikkelingen de arbeid kunnen verlichten, het werkritme verlagen en bijgevolg toelaten veel meer mensen een baan te bieden. Maar het tegenovergestelde gebeurt. Wie werk heeft moet wroeten ten koste van zijn gezondheid terwijl wie zonder werk zit steeds meer moeite heeft om fatsoenlijk te leven. Onze maatschappij produceert meer rijkdommen dan ooit, en toch neemt het aantal armen toe, wordt de gezondheidszorg voor velen onbetaalbaar.

De socialisering van de productie op wereldschaal leidt tegelijk tot de globalisering van de anarchie in de productie. Overal ter wereld heerst werkonzekerheid. Een rationele verdeling van de arbeid dringt zich op, om alle werkende mensen een vaste baan en inkomen te garanderen, om aan de behoeften van de hele bevolking te voldoen. Zo'n alomvattende planning is echter onmogelijk in een maatschappij waarin de transnationale ondernemingen heer en meester zijn.

In de jacht op een zo groot mogelijke winst ondersteunen de Verenigde Staten, de Europese Unie en Japan hun transnationale ondernemingen.

Gesteund door hun regeringen kunnen de farmaceutische en andere Westerse of Japanse bedrijven met brevetten medicamen-

ten afschermen die tientallen ziekten zouden kunnen genezen. Wat hen toelaat een zeer hoge prijs te vragen voor medicamenten die onontbeerlijk zijn voor een belangrijk deel van de bevolking.

Hoe kan men zich in die omstandigheden uitwisselingen op voet van gelijkheid inbeelden tussen het Noorden en het Zuiden van de planeet?

Hoe zou men milieu- en klimaatproblemen kunnen regelen binnen een systeem dat in essentie draait om winst en bikkelharde concurrentie?

Het is nodig om die almacht van de transnationale ondernemingen en hun grote aandeelhouders (bezitters) in vraag te stellen.

4. De PVDA vandaag: beginselvast én soepel

De maatschappelijke ontwikkelingen brengen ons tot een dubbele opdracht. De vernieuwde PVDA wil in de komende periode zowel beginselvast, als soepel zijn. In een snel veranderende wereld hebben wij een stevige ruggengraat nodig. Onze marxistische analyse, en ons engagement voor het socialisme bepalen de identiteit van onze partij (zie hoofdstuk 2). Tegelijkertijd hebben wij soepelheid en openheid nodig om aan te sluiten bij de realiteit van de mensen, om mensen bewust te maken, te mobiliseren en te organiseren (zie hoofdstuk 3) en de partij om te vormen tot de partij van de werkende mensen (zie hoofdstuk 4).

Beginselvaste partij

Hoofdstuk 2. Een beginselvaste partij

Inhoud

Inleiding 43

1. Het marxisme 46
 - 1.1. Het inzicht in het universum, de wereld en de mensheid 47
 - 1.2. Het inzicht in de geschiedenis 47
 - 1.3. Het inzicht in de strijd tussen de klassen 48
 - 1.4. Het inzicht in de economie 49
 - 1.5. Het inzicht in de ervaringen van het socialisme 50
2. De werkende bevolking draagt de toekomst in zich 53
3. Een samenleving zonder uitbuiting 55
 - 3.1. Economisch 56
 - 3.2. Staatkundig-politiek 57
 - 3.3. Ethisch 58
4. Sociale actie, hervormingen en fundamentele veranderingen 60
5. Een eigentijdse communistische partij 62
6. Een internationalistische partij 65
7. Uitvoeringsbesluiten 66

Inleiding

Dit hoofdstuk handelt over onze principes. Over onze politieke, ideologische en organisatorische beginselen. Het volgende hoofdstuk handelt over onze soepelheid, onze open houding en tactische kunde. Er is een band tussen beide. Een lichaam heeft soepele armen en benen nodig, maar ook een stevige ruggengraat. Zonder die ruggengraat, wordt de soepelheid de soepelheid van een lappenpop.

Wat is die de *ruggengraat* van de partij?

1. We zijn in staat een band te maken tussen de grote problemen van onze tijd – armoede, werkloosheid en stress, hongersnood, tekort aan drinkbaar water, oorlog, de uitputting van de aarde... – vanuit een samenhangende, veelzijdige *marxistische analyse*.
2. Maar die band maken, volstaat niet. Het komt er op aan een globaal antwoord en oplossing te bieden. Een *socialistische maatschappij* biedt garanties voor duurzame sociale vooruitgang, inspraak van het volk, vrede en bescherming van de natuur. Het is het doel dat we nastreven.
3. Om dat doel te bereiken steunt de partij op een aantal specifieke *ideologische en organisatorische principes*.

Deze drie punten bepalen onze *identiteit* als partij. Ze onderscheiden ons van de traditionele partijen. Ze maken de partij stevig en dynamisch. Partijen die hun principes “vergeten”, verwateren. Je kan niet “een beetje meer” beginselvast zijn, of “een beetje minder” beginselvast. Je bent als partij beginselvast, of je bent het niet.

Sommige partijleden menen dat het de belangrijkste opdracht voor de partij is, meer open, meer soepel en meer tactisch op te treden. Dat is fout. De belangrijkste opdracht voor de partij is: beginselvast én soepel te zijn. Allebei, en samen. Wie soepel, open en tactisch zijn loskoppelt van de beginselen, zal snel plooiën voor de druk van het kapitaal.

Dat gevaar is niet nieuw. De geschiedenis leert dat het opgeven van de principes in naam van tactiek en soepelheid, heel snel kan verlopen. In 1885 werd de Belgische Werklieden Partij opgericht. De BWP had een aantal socialistische principes, maar die werden – vooral vanaf de eerste verkiezingsoverwinning in 1894 – vrij snel opgegeven. Het loont vandaag de moeite dat proces te bekijken.

Er kwam heel snel een grote *afkeer van het inhoudelijke debat en van de socialistische theorie*. “Alleen het directe interesseert mij”, zei voorman Anseele. Hij plooidde zich naar de gebeurtenissen van de dag, wilde van geval tot geval zijn houding bepalen. De kenmerkende eigenschappen van het kapitalistische stelsel, de doelstelling van het socialisme, de langetermijnbelangen van de arbeidersklasse... het werd allemaal “vergeten” en opgeofferd aan de (werkelijke of) vermeende voordelen van het ogenblik.

De macht in de partij verschoof, ondanks de statuten, naar de parlementariërs van de partij, ten koste van de verkozen partijleiding, de Algemene Raad.³⁷ De verkozenen in het parlement *stelden zich boven de partijleiding*. Ze begonnen te werken in functie van het parlementaire of in functie van zichzelf. En niet meer in dienst van het geheel.

De partij werd *een partij van de parlementaire wettelijkheid* in plaats van een partij van de klassenstrijd. De partij kreeg schrik van de arbeidersbeweging. Ze maande aan tot kalmte. Ze deed

de grote stakingen van 1902 en 1913 “landen” zonder dat er iets bereikt was. De arbeidersbeweging werd meer en meer gezien als het grote “kiespotentieel” en niet langer als de kracht die in staat was een socialistische omwenteling te realiseren.

De *visie over de toekomst* van de maatschappij en over het socialisme *verdampste*. De partijlogica werd: “Niet tegen de stroom van de dag in roeien, want dat zal ons stemmen kosten.” Het vrouwenstemrecht werd verworpen omdat het “niet populair” was. En toen de socialistische textielarbeidster Emilie Claeys ervoor bleef ijveren, werd ze uit de partij gezet.

De BWP ontwikkelde de theorie dat ze met een parlementaire meerderheid ons land naar het socialisme zou brengen. Ze zou het heft van de maatschappij via het parlement stap voor stap in handen nemen. In feite beperkte de BWP met die theorie het streven en de werkzaamheid van de partij tot hervormingen. Ze verhinderde dat de arbeidersbeweging zich ontplooidde, dieper groef, haar doelen breder stelde. Ze verviel in reformistische bekrompenheid. Men keerde zich af van wat Marx geschreven had: dat een omwenteling, een revolutie, nodig is om een einde te maken aan de heerschappij van het kapitaal.

Naarmate de BWP de socialistische principes losliet, liet ze ook *de steun aan de antikoloniale strijd varen*. Vanaf 1900 sprak de BWP zich uit voor een “positieve koloniale politiek”. Samen met de leiders van de grote maatschappijen, de Société Générale, Union Minière, enz., pleitte de leiding van de BWP voor de overheveling van Congo, het privé-eigendom van Leopold II, naar de Belgische staat en liet op die manier het zelfbeschikkingsrecht van het Congolese volk vallen.

Toen de Eerste Wereldoorlog dreigde, koos de partijleiding tégen de vrede en voor de oorlog. Ze koos tégen het internati-

onalisme en voor een bondgenootschap met *de* eigen burgerij.³⁸ De oorlog, met slagvelden o.a. in de Westhoek, was een oorlog voor de herverdeling van de kolonies en de invloedsferen. De partij stemde zonder aarzeling de oorlogskredieten. De partijvoorzitter Vandervelde noemde de oorlog “een heilige oorlog voor recht, vrijheid en beschaving”. De oorlog zou meer dan tien miljoen levens kosten.

Deze enkele lessen uit de geschiedenis van de BWP zijn leerrijk. Ze leggen gevaren bloot die ook vandaag nog bestaan. Een partijlid dat jarenlang binnen de Communistische Partij actief was, bevestigt dat: “Ik maakte deze discussie, ondermeer als hoofdredacteur van de *Rode Vaan*, indertijd mee in de KP. De neiging om zich eindeloos als ‘soepele partij’ op te stellen, om later als ‘club zonder enig beginsel’ te eindigen, heeft de partij ten gronde gericht.”

1. Het marxisme

De vraag van de interimmer naar zijn toekomst. De woede van de postman over de overladen rondes. De problemen in gezinnen door onmogelijke werkuren en flexibiliteit. De eenzaamheid van de gepensioneerde in een rusthuis. De agressie als gevolg van stress en onzekerheid. De zorg van ouders dat hun kind niet in een school ingeschreven raakt.

Zoveel vragen en problemen! Maar er is een samenhang tussen. En het antwoord erop steunt op een samenhangende visie op mens en maatschappij, een wereldbeschouwing. De wereldbeschouwing van de PVDA is het *marxisme*. De basis ervan werd gelegd door Karl Marx, Friedrich Engels en Vladimir Lenin. Het

marxisme bestaat uit *vijf grote elementen*, die samen een consequent en harmonieus geheel vormen.

1.1. Het inzicht in het universum, de wereld en de mensheid

Wij streven naar een objectieve en wetenschappelijke houding. Wij vertrekken van de actuele ontwikkelingen in de wetenschap.³⁹ Wij proberen natuur, mens en maatschappij te begrijpen zoals ze “zijn”. Wij zoeken geen verklaring buiten de werkelijkheid.

Natuur, mens en maatschappij zijn voortdurend in verandering en ontwikkeling. De wereld beweegt. De beweging is het resultaat van de dynamische verbinding van alle elementen, hun onderlinge verhoudingen en tegenstellingen, een voortdurend proces om een bepaalde toestand te verlaten en een andere toestand binnen te treden.⁴⁰ Wij bekijken de dingen in hun samenhang, in hun context. Het deel is een onderdeel van een geheel. De dingen losmaken uit het geheel, geeft een verwrongen beeld.

Deze filosofie is het dialectisch materialisme.

1.2. Het inzicht in de geschiedenis

Om te leven moeten mensen eten, drinken, zich kleden en wonen. Zij moeten “produceren”. Die productie, en meer bepaald de sociale verhoudingen in de productie, vormen de basis van de samenleving.

Als men het leven van de moderne mens samenvat in een boek van 100 bladzijden, gaan er 90 bladzijden over collectief samenleven, 10 bladzijden over maatschappijen gebaseerd op uitbui-

ting van de mens door de mens, en de laatste 10 regels over het kapitalisme. Dat boek is niet ten einde. Mensen hebben meer dan 100.000 jaar samengeleefd als jagers-verzamelaars, in een primitieve economie.⁴¹ Door de ontwikkeling van nieuwe technieken kwam daar, minder dan 10.000 jaar geleden, verandering in.⁴² De mens kon voortaan meer produceren dan louter een reserve voor slechte oogsten en seizoenen. De mogelijkheid ontstond voor bepaalde groepen zich systematisch het surplus van anderen toe te eigenen. Het egalitaire verdween, de samenleving begon zich op te splitsen in klassen, in uitbuiters en uitgebuitenen. Het huren van gewapende mannen, de investering in nieuwe technieken, het uitvaardigen van wettelijke codes, kortom een staat, was nodig geworden om het surplus veilig te stellen. De staat ontstond niet als een neutraal weefsel dat de maatschappij omspande, maar als een machtsinstrument van de bezittende klasse.

De economie vormt het fundament, de infrastructuur, van de samenleving. De politieke en ideologische instellingen vormen de bovenbouw, de superstructuur. De wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen en de strijd tussen de klassen vormen de drijvende krachten van de wereldgeschiedenis. Deze geschiedenisopvatting wordt het *historisch materialisme* genoemd.

1.3. Het inzicht in de strijd tussen de klassen

In de slavenmaatschappijen, later in de feodale maatschappijen en ook in de kapitalistische maatschappij: telkens eigende een kleine groep zich het surplus toe. Maatschappijen evolueren, niets is voor altijd. Op relatief korte tijd kan de ene samenlevingsvorm in een andere overgaan: wanneer de oude samen-

levingsvorm een onhoudbare rem is geworden op de evolutie van wetenschap en techniek en op de productiemogelijkheden. De spanningen tussen de klassen lopen dan zo hoog op dat de sociale verhoudingen wel moeten veranderen. Men spreekt dan van revolutie. Zo is tussen 1750 en 1850 in Europa de feodale maatschappij overgegaan naar een kapitalistische maatschappij. De burgerij nam het roer over van de adel. Met andere woorden, de mensen maken zélf hun geschiedenis.

In de nieuwe burgerlijke maatschappij ontstonden nieuwe klassen. De grote industrie bracht de arbeidersklasse voort. Marx en Engels brachten in die jonge arbeidersklasse het inzicht binnen dat een grote maatschappelijke verandering alleen het werk kon zijn van de arbeidersklasse zelf. Nee, het socialisme was geen hersenspinsel van dromers, maar het noodzakelijke resultaat van de ontwikkelingen in de moderne maatschappij. Marx en Engels stelden wetenschap in de plaats van droombeelden. Zij leerden de nog jonge arbeidersklasse zelfkennis en zelfbewustzijn: de maatschappelijke veranderingen werden gerealiseerd door werkende mensen van vlees en bloed, door de arbeiders en hun duizenden voortrekkers en afgevaardigden, die in strijdbare maar ook in moeilijke dagen op de werkvloer actief zijn.

Die klassenstrijd is een politieke strijd, een strijd om de macht in de maatschappij. Niet om het bestaande over te nemen. Maar om een nieuwe staat en maatschappij op te richten en de oude vormen te ontbinden.

1.4. Het inzicht in de economie

De ene klasse produceert de rijkdom, de andere klasse eigent ze zich toe: dat is de uitbuiting. In de kapitalistische maatschap-

pij gebeurt dat door de meerwaarde. De arbeider verkoopt zijn arbeidskracht aan de ondernemer. Hij wordt voor zijn werk vergoed met een loon dat hij nodig heeft voor zijn onderhoud, zijn opleiding, zijn gezondheid, zijn huisvesting... Maar het werk van de arbeider heeft meer waarde dan het loon. Die meerwaarde steekt de ondernemer in eigen zak en zo maakt hij winst. In het kapitalistische systeem móét elke ondernemer gericht zijn op maximale winst. Zoniet gaat hij onherroepelijk ten onder aan de concurrentie. Daarom eist hij intensere en flexibele arbeid, is hij voortdurend aan het herstructureren, aast hij op de goedkoopste grondstoffen, wil hij langere werkdagen en zo groot mogelijke afzetgebieden (markten). Terwijl de productie toeneemt, daalt de reële koopkracht van de werkende bevolking. Er ontstaan crisissen van overproductie.

Deze economische leer noemen we de *politieke economie* van het marxisme.

1.5. Het inzicht in de ervaringen van het socialisme

De inspanningen om een andere wereld dan de kapitalistische te realiseren, zijn niet nieuw. Daarom is het absurd schoon schip te maken met de ervaringen van strijd en socialisme uit het verleden.

De socialistische landen hebben zich moeten opbouwen vanuit bijzonder moeilijke omstandigheden en vaak vanuit achterlijke en feodale⁴³ maatschappelijke verhoudingen. Zij hebben enorme inspanningen geleverd om de productiekrachten te ontwikkelen, zonder koloniale uitbuiting. Zij hebben de werkloosheid weg-gewerkt en de meest vooruitstrevende arbeidswetgevingen opgesteld. Zij hebben grootscheepse alfabetiseringscampagnes opge-

zet⁴⁴, het recht op onderwijs gerealiseerd, alsook gelijke rechten voor vrouwen.⁴⁵ Zij hebben de eerste “nationale gezondheidsdiensten” opgericht en van gezondheid een recht gemaakt.⁴⁶

Het socialisme heeft zich moeten opbouwen in een permanent conflict met het wereldomvattende kapitalisme. En dat heeft het getekend. Vanaf de eerste dag werd de jonge Sovjet-Unie geconfronteerd met interventie, economische blokkade, politieke en militaire omsingeling, subversie, sabotage en desinformatie. De jonge Sovjet-Unie heeft een interventieoorlog afgeslagen en heeft nadien een doorslaggevende bijdrage geleverd om het Hitlerfascisme te verslaan.⁴⁷ Dat heeft bijzonder veel krachten en energie gekost, die niet in andere terreinen konden geïnvesteerd worden.

De opbouw van een socialistische maatschappij is, in die omstandigheden, altijd een proces geweest. Het kapitalistische stelsel heeft, in Europa, meer dan 200 jaar – en bijzonder veel geweld – nodig gehad om zich te realiseren. Het socialisme zal ook tijd nodig hebben. Voor de opbouw van een nieuwe samenleving bestaan geen kant en klare recepten. Het is een lang historisch proces, met vallen en opstaan. Met mooie realisaties, maar ook met ernstige fouten.

De fluwelen contrarevolutie, die het socialisme in de Sovjet-Unie en in de landen van Oost-Europa onderuithaalde, heeft dramatische gevolgen gehad. Ook dat is een les uit de geschiedenis. Een groot deel van de industriële en landbouwproductie werd vernietigd. De inwoners van de voormalige socialistische landen zagen hun levensniveau drastisch dalen.⁴⁸ Maffia, kindprostitutie, alcoholisme, organenhandel, massale corruptie, en extreem nationalisme kwamen op. Ook voor West-Europa veranderde de situatie. Eens de socialistische pool was opgeruimd, werd een aanval gelanceerd tegen de sociale en politieke verwor-

venheden. De internationale krachtsverhoudingen veranderden. De Verenigde Staten begon, als enige supermacht, een nieuwe agressieve mars voor de verovering van de wereld.

Twee gevaren dreigen in de houding tegenover de marxistische theorie.

Inzicht vergt studie. Het marxisme kennen en begrijpen gebeurt niet spontaan. Studie moet grondig gebeuren, en niet oppervlakkig. Het eerste gevaar schuilt in de *onderschatting van de studie of van het belang van de theorie*. Sommigen hebben de neiging meteen over praktische besluiten te spreken, en de analyse en inhoudelijke discussie over te slaan. Dat is fout. De theorie is belangrijk voor het vastleggen van de principes, van de strategie en van politiek en tactiek. Alleen door een correcte analyse zijn we – in de verschillende omstandigheden – in staat de juiste ordewoorden, de juiste organisatievormen en de juiste actievoorstellen te promoten.

Anderen hebben de neiging alleen de theoretische en analytische discussie te voeren, zonder ze om te zetten in een politieke en tactische oriëntatie naar de praktijk. Dat is het tweede gevaar: de *loskoppeling van de studie en de praktijk*. De studie dient om de praktijk te verbeteren. En de praktijk zal nieuwe problemen stellen, die nieuwe antwoorden vragen. Het marxisme is een levende wetenschap. Ze is voortdurend in beweging. Het is geen verzameling van een aantal formules. Het is geen kookboek: zoveel gram van dit en zoveel gram van dat. Het komt eropaan de theorie in de vingers te hebben en ze creatief weten toe te passen in de actuele situatie. Zo wordt een theorie ook rijker en veelzijdiger. Dat geldt voor elke wetenschappelijke discipline: de praktijk, met heel veel *trial-and-errors*, doet haar vooruitgaan. Wie dat vergeet, vervalt in verstarring en dogmatisme.

2. De werkende bevolking draagt de toekomst in zich

De arbeidersklasse van vandaag is niet meer dezelfde als die van 150 of 200 jaar geleden.⁴⁹

Ze is *internationaler* geworden. Ze wordt niet meer geconfronteerd met nationale bedrijven die vechten voor de nationale markt, maar met transnationale bedrijven, de “multinationals”, die in een wereldwijd productieproces strijden voor de wereldmarkt.⁵⁰ Ford Motors Company telt, zonder toeleveringsbedrijven, meer dan 350.000 werknemers in 96 verschillende landen.

De arbeidersklasse kent een toenemende *integratie van intellectuele en manuele arbeid*. De laatste jaren hebben vooral de informatie-, de communicatie- en de transporttechnologie een stormachtige ontwikkeling gekend. Het productieproces vereist meer technologische kennis. Dat betekent dat in veel sectoren het onderscheid tussen arbeiders en bedienden volkomen arbitrair is geworden: ze zijn allen in de productie ingeschakeld.

De arbeidersklasse is meer *versnipperd*. Grote bedrijven waar tienduizenden mensen samenwerkten, hebben plaatsgemaakt voor grote productieketens. Dat is gebeurd door de uitbesteding van taken, *outsourcing*. Rond grote bedrijven zijn tientallen toeleveringsbedrijven, onderaannemingen, interim-kantoren, en bedrijfjes van pseudo-zelfstandigen ontstaan. De vakbondstraditie en de collectieve geest in strijdbare sectoren geraken daardoor onder druk.

De arbeidersklasse is ook *verscheidener* geworden. In de openbare diensten werkt nu meer dan de helft van de mensen als contractueel. Verschillende openbare sectoren zijn verzelfstandigd of geprivatiseerd; het privémanagement werd er overgenomen

en de werkomstandigheden zijn er harder geworden. Dat is het geval voor verplegend personeel in ziekenhuizen, postmannen en -vrouwen, onderwijzend personeel, bepaalde ambtenaren...

Wij hebben een globale visie op de arbeidersklasse. *Een visie die eenmaakt*, en niet verdeelt. Of het nu gaat om de staalarbeiders van de Forges de Clabecq, om de witte woede in de gezondheidssector, om de lerarenbeweging in het onderwijs, om de acties van de werklozen of in de restaurantketens en in de banksector, het gaat om één klasse van werkende mensen die arbeiden voor een loon. Het gaat in ons land om ongeveer vier miljoen werkende mensen en om de gezinnen die van hen afhangen. Arbeiderspartij worden betekent in de eerste plaats dat die mensen zich thuis voelen in de partij. (Zie hoofdstuk 4.)

Om *strategische redenen* besteden we speciale aandacht aan de grote productieketens en aan de sleutelsectoren van de economie. Aan grote bedrijven met al hun toeleveringsbedrijven en onderaannemingen. Die productieketens vormen de kern van de huidige economie. En zij zijn bij uitstek aangewezen op organisatie en strijd. Daar werken de meeste mensen samen. Daar is men het meest gevormd, georganiseerd en gedisciplineerd door de productie. Daar bestaat een grote kennis van de moderne productietechnieken en -planning. Daar zijn dikwijls ook strijdtradities aanwezig. Om die redenen zijn zij het best in staat om de andere lagen van de arbeidende klasse mee te trekken in de strijd voor een samenleving zonder uitbuiting.

De arbeidersklasse mag dan wel veranderd zijn, haar *plaats in de samenleving* is in essentie dezelfde gebleven. Het is de grote arbeidende klasse die produceert en de rijkdom schept. En het is de erg kleine groep van grote aandeelhouders, renteniers en grote bezitters die de rijkdom op zak steekt en de lakens uitdeelt.

Een nieuwe maatschappij kan functioneren zonder de klasse van aandeelhouders, renteniers en grote bezitters. Maar geen enkele maatschappij kan functioneren zonder werkende mensen. Dat de arbeidende klasse internationaler is geworden, en meer kennis heeft gekregen van de wetenschappelijke en technische ontwikkelingen, maakt haar sterker om die nieuwe maatschappij te realiseren en te besturen. Zij is in staat het productieapparaat te beheersen, te socialiseren en in dienst van de hele aarde te stellen. Daarom draagt ze de toekomst in zich.

3. Een samenleving zonder uitbuiting

Volgens het voedselagentschap van de Verenigde Naties is de aarde vandaag in staat alle mensen te voeden. Ook op een duurzame manier. Toch zijn 842 miljoen mensen chronisch ondervoed, en hebben 2 miljard mensen geen voedselzekerheid. Elke 3,6 seconden sterft een kind. De kostprijs om de honger uit te roeien, bedraagt 24 miljard dollar, dat is nog geen tiende van wat de oorlog tegen Irak kost.

In Venezuela hebben op twee jaar tijd 1,5 miljoen mensen leren lezen en schrijven met hulp van Cubaanse leraren en met het programma *Yo, si puedo!* (Ja, ik kan het!). Toch wordt dit model niet geglobaliseerd. Integendeel, in de hele wereld sluiten openbare scholen en wordt het onderwijs duurder. Eén vijfde van de volwassenen op aarde kan niet lezen of schrijven.

De informatica en robotisering zijn prachtige instrumenten om het werk lichter te maken, om een minder stresserende werkdag te hebben. Toch gebeurt het tegendeel: zij die werken, moeten harder, flexibeler en langer werken.

De ontwikkeling van duurzame energie en het rationele gebruik ervan zou voor alle regeringen een prioriteit moeten zijn. Er is massaal veel geld nodig voor onderzoek op dit vlak. Toch pompt de technologisch sterkste macht ter wereld, de Verenigde Staten, liever miljarden dollar in een militaire industrie die mens en planeet bedreigt.

De huidige globalisering brengt geen oplossing. Wel integendeel, het is de globalisering van de maximale winst.⁵¹ Zij bedreigt mens en planeet. Wij willen een andere wereld, een socialistische: economisch, staatkundig-politiek, en ethisch.

3.1. Economisch

Door de informaticatechnologie waren de Verenigde Naties in staat nieuwe programma's te ontwikkelen om de noden van de wereldbevolking in kaart te brengen.⁵² De transnationale bedrijven in de sectoren van energie, voedsel, gezondheid, transport en communicatiesector zijn zo sterk ontwikkeld dat het mogelijk wordt om met een rationele planning aan die behoeften tegemoet te komen. Maar die grote transnationale ondernemingen zijn in privéhanden en moeten functioneren voor de maximale winst. Bedrijven sluiten niet omdat ze verlies maken, maar omdat ze onvoldoende winst maken. Big Farma bv. denkt niet aan de patiënten maar aan de centen. En dat zal ze blijven doen, zolang ze het eigendom blijft van grote aandeelhouders en banken.

Wij willen *het sociale bezit van de grote productiemiddelen*. Dat betekent dat de grote bedrijven, landerijen, agrobusiness, communicatie- en transportmiddelen in gemeenschappelijk bezit worden gebracht.

Wij willen een geplande economie in dienst van de gemeenschap en van de mens en in evenwicht met de natuur.

Het sociale bezit van de grote productiemiddelen verenigt de verschillende bedrijven voor een gezamenlijk doel. Het heft de anarchie in de productie op. Een planmatige verdeling van de productiemiddelen en arbeidskrachten wordt mogelijk. De planning komt tot stand door de actieve, participatieve inspraak van de hele werkende bevolking.⁵³ Ze betreft de essentiële kwesties en laat zoveel mogelijk decentralisatie, autonomie en persoonlijk initiatief en creativiteit toe.

3.2. Staatskundig-politiek

“Als de vrijheid van ondernemen botst met de vrijheid van leven, welke vrijheid moeten we dan beperken?” Dat stond in het tijdschrift *The Lancet* naar aanleiding van de woekerprijzen van grote bedrijven voor geneesmiddelen tegen kanker.

Het hele bestel is opgebouwd om “de vrijheid van de maximale winst” te beschermen. De grote bedrijven hebben via 101 achterpoortjes en netwerken grote invloed op de staatkundige organismen en op de klassieke politieke partijen: via lobbygroepen, via het *revolving door*-systeem waarbij politici een zetel krijgen in de raden van bestuur en omgekeerd managers een plaats krijgen in partijbureaus, enz. De werkende klasse kan wel gaan stemmen maar heeft toch niets wezenlijks te zeggen over het werk in de bedrijven, over het leven in de wijken, over de organisatie van het onderwijs, over de zorg voor de ouderen, over de gezondheidszorg.

De staat houdt het leven van iedereen in het oog. Nooit waren er zoveel controlemogelijkheden over het volk: camera's, SIS-

kaarten, elektronische kaarten, bankkaarten, satellieten, enz. *Big Brother is watching you*. De vakbondsvrijheden, de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van organisatie staan onder druk. En die staat houdt juridische en politionele krachten achter de hand om zonodig opstandige bewegingen te onderdrukken en neer te slaan.

Er is een heel andere, veel rijkere, visie op het begrip democratie. Een visie die ook een andere staat veronderstelt. Democratie betekent toch: deelname van het volk, het volk aan de macht? Dat betekent dat de werkende mensen inspraak hebben over de essentiële zaken in de organisatie van de maatschappij. Op alle niveaus: de wijk, het bedrijf, de provincie en het land. Dat betekent ook inspraak in de planning van de economie, in de organisatie van het onderwijs, van de wetenschap en de techniek. Dat betekent ook dat er een nieuw gerechtelijk apparaat en een nieuwe ordehandhaving komen die democratisch zijn. Dat de verkozenen aan een gewoon loon werken, verantwoording moeten afleggen en afzetbaar zijn. En het betekent ook dat de socialistische staat het recht heeft zich te verdedigen tegen agressie en ondermijning. Kortom, het betekent dat de politieke macht wordt uitgeoefend door de werkende mensen. Wij spreken van *een socialistische, participatieve democratie* en van een *socialistische staat*.⁵⁴

3.3. Ethisch

In onze maatschappij is letterlijk alles te koop. Mensen worden getoetst op hun bruikbaarheid, zoals elke andere waar. De koude onverschilligheid van het geldgewin ontmenselijkt sociale relaties en schept een omgeving waarin het menselijke leven

voornamelijk als eenzaam en geïsoleerd wordt beschouwd. De massamedia worden gebruikt als sociaal “vervangmiddel” en niet voor de ontwikkeling van de mensen.

De morele verwarring, de commercie in de cultuur en in de relaties, het irrationalisme, het bloeiende egoïsme, de wreedheid in relaties tussen mensen, de gewenning aan oorlog en geweld: het zijn kenmerken van een tijdperk in ondergang.

De wereld van morgen, met een geplande economie, een participatieve democratie en een socialistische staat, toont nu al dat ook andere “normen en waarden” mogelijk zijn. Het kapitalisme schept individualisme, maar het socialisme schept *solidariteit*. Het kapitalisme laat mensen aan hun lot over, moedigt het “ieder-voor-zich” aan en zet mensen tegen elkaar op. Maar het socialisme is gericht op *de integratie van de mens*. Het wil collectivisme, humanisme, internationalisme en antiracisme. Het wil eerlijkheid, bescheidenheid, rechtvaardigheid en verantwoordelijkheid.

Zo komt het dat 38.000 Cubaanse dokters in 92 landen vrijwillige medische hulp boden. Net zoals onze dokters dat waarmaken op kleine schaal in Geneeskunde voor het Volk. In die kleine spiegel zien wij al de maatschappij van morgen waarvan wij dromen. Massamedia, onderwijs, wijkraden, vakbonden en jeugdorganisaties positief activeren om de maatschappij warm te maken voor menselijke waarden. Op zoek naar de overwinning van de waarheid op de leugen, van de solidariteit op het egoïsme, van de vrede op de oorlog, van de ontwikkeling op de onderontwikkeling, van de cultuur op het analfabetisme, van het leven op de ziekte en de dood.

4. Sociale actie, hervormingen en fundamentele veranderingen

Werken we binnenkort 10 uren per dag en 50 uren per week? Hoeveel zal ons pensioen nog bedragen?

In hoeverre zullen we morgen nog het recht hebben te staken en vrij onze mening te zeggen? Het Europa van de “vrije markt”, dat eigenlijk het Europa van de grote monopoliebedrijven is, zet heel wat sociale en democratische rechten op de helling.

Het conflict over deze verworven rechten is niet nieuw, het is een voortdurende klassenstrijd. De (brede) arbeidersbeweging kan grote resultaten voorleggen: het organisatierecht, het stakingsrecht, het stemrecht, de sociale zekerheid, de betaalde vakantie, de achturedag... Die resultaten heeft ze behaald op eigen kracht: door zich te organiseren, zich bewust te maken, actie te voeren en gunstige krachtsverhoudingen op te bouwen. Nooit is een essentiële verbetering zo maar toegestaan, zonder strijd of (internationale) druk. En tegelijk is een verworvenheid ook een toegeving van het establishment “om erger te voorkomen”. Dat betekent ook dat geen enkele verworvenheid definitief of compleet is. Wat vandaag is verworven, kan morgen opnieuw onder vuur liggen.

Ons discours luidt niet: “We lossen het even voor je op.” Maar wel: “Neem je lot in eigen hand. Organiseer je, mobiliseer je, maak je bewust!” Onze rol als partij is: helpen organiseren, mobiliseren en bewustmaken. Het zijn de mensen zelf, op kantoor of op school, in de wijk of op de werkvloer, die in actie komen voor een grote of kleine verandering. Die concrete veranderingen zijn nodig omdat ze de levens- en werkomstandigheden verbeteren en tegelijk is de strijd ervoor een “school” om de kracht van het collectieve te ontdekken, om te leren een politieke oriëntatie te geven.

Onze partij zal in de komende jaren vooral actief zijn op vijf terreinen: sociale vooruitgang, democratische rechten, internationale solidariteit, vrede en bescherming van het milieu. Op geen van deze terreinen zijn de verworvenheden duurzaam zolang de kapitalistische monopolies de macht hebben. Maar de verschillende terreinen waarop mensen in beweging zijn, zullen uiteindelijk samenvloeien in een grotere beweging voor maatschappelijke verandering.

Dat gebeurt niet automatisch. Wij moeten eraan werken. Reformisten zijn erop uit de beweging met toegevingen en aalmoezen te verdelen, om de tuin te leiden, te demoraliseren en van de klassenstrijd af te brengen. Onze partij echter zoekt naar ordewoorden voor de beweging die het bewustzijn optrekken. Ze stelt organisatievormen voor die de slagkracht vergroten, en lanceert actievoorstellen die zoveel mogelijk mensen bij de beweging betrekken.

Want de wereld van morgen, het socialisme, komt niet uit de lucht gevallen. Ze zal niet van bovenuit cadeau worden gedaan. Ze is het resultaat van een lange periode van conflict tussen de twee grote vijandelijke kampen die rechtstreeks tegenover elkaar staan: de bezittende klasse (het kapitaal) en de werkende klasse. Op verschillende terreinen. Waarbij uiteindelijk de werkende klasse de macht in handen neemt. Ten koste van de bezittende klasse. We spreken dan van een maatschappelijke omwenteling, van een socialistische revolutie.

We zijn vandaag in Europa nog ver van die situatie verwijderd. De geschiedenis leert dat de overgang naar een andere maatschappij pas mogelijk wordt als – in grote lijnen – twee voorwaarden vervuld zijn.

Ten eerste moet *de tijd rijp zijn*. Wanneer de heersende klasse grondig verdeeld is en ze niet langer *kan* regeren, zoals voor-

heen. Wanneer grote delen van de bevolking haar heerschappij niet langer tolereren. Wanneer het volk niet meer *wil* verder leven zoals voordien. Wanneer het volk niet verder *kan* leven zoals voorheen en in beweging komt. Massaal. En dat is erg zeldzaam in “vreedzame” periodes.

De tijd is rijp in grote crisissen: in oorlogstijd, bijvoorbeeld op het einde van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog in Europa; of in geval van bankroet van het beurssysteem, zoals in de winter van 2001 in Argentinië.⁵⁵

Maar er is nog een tweede voorwaarde. Niet alleen moet de tijd rijp zijn, *de werkende klasse moet ook voorbereid zijn*. In een grote crisissituatie moet ze voldoende georganiseerd zijn: in volkscomités, in vakbonden, in wijkraden, in massaorganisaties (vrouwenorganisaties, jongerenorganisaties...). En ze moet voldoende bewust zijn. Om zo een overgang naar het socialisme te kunnen realiseren. De rijpheid van de werkende klasse en de kracht van de massa-actie hangen voor een groot deel af van de capaciteiten van de voortrekkers, met name van die van de communistische partij. Deze tweede voorwaarde, de subjectieve voorwaarde, ontbrak grotendeels op het einde van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog in ons land.

5. Een eigentijdse communistische partij

De PVDA is geen klassieke of traditionele partij. Wij schrijven ons in in een partijconcept van “het nieuwe type”. Kenmerkend hiervoor zijn *ons doel, onze analyse, onze taken en onze werkingsprincipes*.

Het doel. De partij verzamelt iedereen die streeft naar een socialistische samenleving. Een maatschappij zonder uitbuiting van de mens door de mens. We organiseren ons om dat historische doel te bereiken.

De analyse. De partij stelt ons in staat strategische analyses te maken, gebaseerd op een marxistische wereldvisie, en die creatief toe te passen op de situatie in ons land. Studie, discussie, het bespreken en veralgemenen van ervaringen, het overstijgen van eenzijdigheden en fouten, hulp en vorming: al die dingen zijn nodig. Dat is alleen mogelijk binnen een collectief geheel, de partij. En, een collectief laat toe nieuwe inzichten efficiënt om te zetten in een politieke en tactische oriëntatie voor de gezamenlijke praktijk.

De taken. Wij streven ernaar om de verzuchtingen van de werkende bevolking effectief in strijd, organisatie en bewustzijn om te zetten, de beste ervaringen te verzamelen en ze te veralgemenen.

Sensibiliseren (bewustmaken): mensen leren op verschillende manieren. De meeste mensen leren vooral door eigen ervaringen op te doen. Ervaringen in de collectieve sociale actie zijn het leerrijkst. Toch volstaat dat niet. Inzicht in hoe de maatschappij werkt, in haar geschiedenis en in haar toekomst ontstaat niet spontaan. De partij werkt voortdurend aan het doen samensmelten van de arbeidersbeweging en de marxistische inzichten. Daarvoor moet de partij stevig verankerd zijn onder de werkende bevolking. En ze moet verder kijken dan naar de onmiddellijk belangen.

Organiseren. De collectieve sociale actie is een belangrijk moment waarin mensen zich samen zetten, zich organiseren en vaak zichzelf overstijgen. Om die ervaring een blijvend karakter te geven, is het nodig aan blijvende organisatievormen te werken, zoals massaorganisaties. Om de ervaring van de meest actieve mensen te rentabiliseren, en verder vooruit te trekken, is het no-

dig om steeds de partij zelf te versterken. De partij is de hoogste vorm van organisatie.

Mobiliseren (de klassenstrijd leiden). De strijd is de motor van verandering. Onze partij is een doe-partij. Wij werken aan sociale actie.⁵⁶ Sociale actie is breed: ze omvat zowel petitie, meetings, volksvergaderingen als stakingen, bezettingen en betogingen, enz. In de strijd leren zowel grote groepen mensen, als de actiefste organisatoren het snelst en het diepgaandst. We streven ernaar alle strijdvormen te ontdekken, te ontplooiën en er mee richting aan te geven.

De werkingsprincipes. De kracht van de partij wordt niet alleen door een ideologische eenheid gevormd, maar ook door de collectieve slagkracht van al haar leden. Een vinger kan je breken, een vuist niet. Vandaar dat we principes hanteren als eenheid van wil en optreden, van meerderheid en minderheid, en van praktische besluiten die iedereen binden.

De werkingsprincipes van de partij zijn *vastgelegd in de partijstatuten*. Elk groepslid ontvangt de statuten en verklaart zich akkoord dat de partij werkt volgens de statuten.

Het organisatorische basisprincipe van de partij is het *democratische centralisme*. Dat bestaat ondermeer uit volgende fundamentele organisatiebeginselen.

- De verkiezing van alle leidende organen, van de basis tot de top. Het recht van elke partijeenschap om, binnen wat voorzien is in de partijstatuten, het mandaat van haar verkozen leiding terug te roepen.
- Er moet ruimte zijn om alle ideeën aan bod te laten komen. Om zoveel mogelijk leden te laten deelnemen aan het collectieve werk, de analyse, de beslissingen en de activiteit van de partijeenschappen.

- Beslissingen nemen we binnen een democratisch kader van debat en discussie, op basis van de ingezamelde voorstellen, de beste ervaringen, het politieke programma en de marxistische analyse. Meningsverschillen beslechten we op een correcte manier. Beslissingen nemen we bij consensus of in een stemming, bij meerderheid. De minderheid legt zich neer bij de meerderheid.
- De beslissingen van de leidende organen en verantwoordelijken zijn bindend voor de gehele organisatie. Eenmaal iets is besloten, gaan we er allemaal samen voor. Die discipline is nodig om de complexe taken van sensibiliseren, organiseren en mobiliseren, van politiek en tactiek, tot een goed einde te brengen. Fracties of groepen die zich op andere besluiten of andere politieke platforms organiseren, zijn niet toegelaten.
- De leidende organen hebben de plicht regelmatig verantwoording af te leggen. Zij antwoorden opinies en kritieken die de partijeenheden formuleren om het partijwerk te verbeteren. Beslissingen worden tijdig geëvalueerd. Er wordt een balans opgemaakt. De praktijk – wat heeft het opgeleverd? – is de belangrijkste toetssteen in de balans.
- Elke partijorganisatie heeft beslissingsrecht en initiatiefrecht op haar terrein. Initiatief en beslissingen worden aangemoedigd binnen het kader van de statutaire principes, van de politieke lijn van de partij en van de besluiten van de leidende organen.

6. Een internationalistische partij

Van toen de marxistische theorie in de arbeidersbeweging opgang maakte, was het internationalisme een wezenlijk element

van de beweging. “Arbeiders aller landen, verenig u”, werd het motto ervan. De eenheid van de wereld van de arbeid, tegenover de gemeenschappelijke belangen van de wereld van het kapitaal, kreeg de naam *proletarisch internationalisme*.

Vandaag denkt en handelt de wereld van het kapitaal meer dan ooit internationaal. Ze vecht voor de controle over de wereldmarkten en grondstoffen. Siemens heeft, zonder de onderaannemingen, 426.000 werknemers in dienst in 78 verschillende landen. Nooit hebben zo weinig grote aandeelhouders de controle gehad over de arbeidsvrucht van zoveel werkende mensen uit zoveel verschillende landen.

De arbeidersklasse kan maar slagen als een internationale verenigde kracht. De internationale eenheid van de arbeiders is belangrijker dan de nationale eenheid. Het komt eropaan dat ook praktisch te realiseren. Internationalisme is een houding tegenover de wereld. Wij willen die houding vertalen in de oriëntaties en in de praktische initiatieven van de partij.

De partij maakt deel uit van de internationale communistische beweging.

7. Uitvoeringsbesluiten

Het Achtste Congres geeft de nieuwe Nationale Raad, en de gehele partij, de opdracht om:

1. In de komende periode een bijzondere aandacht te besteden aan een ruimere verspreiding van onze socialistische maatschappijvisie.
2. Een Vormingscommissie van de Nationale Raad op te richten die de vorming kan verzekeren op alle niveaus: voor

- vrienden en sympathisanten, voor raadgevende leden, voor groepsleden, voor militanten en voor kaderleden (zie ook hoofdstuk 4).
3. Alle partijleden aan te sporen om zich ambitieuze doelstellingen te stellen voor de studie. We moedigen (jonge) partijleden aan bijdragen te leveren in de ontwikkeling van een hedendaagse marxistische visie op een of ander terrein.
 4. Alle politieke en tactische voorstellen te baseren op een inhoudelijke analyse. Dat er geen misprijzen bestaat voor de theorie. Wij willen anderzijds dat de theoretische discussies en het debat uitmonden in voorstellen om de praktijk te verbeteren op korte en langere termijn. Dat ze uiteindelijk worden geconcretiseerd in ordewoorden, organisatievormen en actiemodellen.
 5. Actiever te werken met ons theoretisch tijdschrift *Marxistische Studies*. Een plan op te stellen voor een ruimere verspreiding en betere benutting. We willen ook de theoretische site www.marx.be optimaal gebruiken. Net als het Docu Marx-centrum in Brussel, dat een unieke plaats heeft in de verspreiding van marxistische en progressieve publicaties over allerlei onderwerpen (sociaal, economisch, filosofisch, natuurwetenschappelijk...)
 6. Onze nieuwe portaalsite, www.pvda.be, ook luiken “maatschappijdebat” en “marxisme” te laten bevatten. De portaalsite als deur naar diepgaande analyses. Aandacht voor het marxisme. FAQ’s over het socialisme. Debat over kapitalisme en socialisme. Mobilisatie voor infoavonden, scholingen, de marxistische universiteit. Reclame voor *Marxistische Studies*, enz.
 7. Het maatschappijdebat ook in het weekblad *Solidair* aan bod te laten komen.

8. Een eenvoudige brochure te maken, die op basis van ons motto “Eerst de mensen, niet de winst”, onze maatschappijvisie uitlegt. Het socialisme in 10 vragen en 10 antwoorden, bij wijze van spreken. Vertrekkende van de reële problemen die de werkende mensen nu ondervinden. En resoluut gericht naar de toekomst: het socialisme als antwoord.
9. Te verzekeren dat het werk onder de brede arbeidersklasse de basis blijft van het partijwerk. En dat we binnen de arbeidersklasse voldoende aandacht schenken aan de strategische sectoren van de economie, en aan de grote productieketens (zie ook hoofdstuk 4).
10. Het internationalisme een hoeksteen te laten zijn van de partijwerking, die ook vertaald wordt in praktische initiatieven en voorstellen. En dat het geheel van de partij zich inschrijft in de werking van de Internationale Communistische Beweging.
11. Alle partijeenheden hun activiteit te laten kaderen in de taken van sensibiliseren (bewustmaken), organiseren en mobiliseren (actie voeren). Dat de gehele partij ook een militante doe-partij wordt, gericht op activiteit onder de werkende bevolking.
12. Alle partijeenheden creatief de democratie en de discipline van het democratische centralisme te laten toepassen.

Soepele partij

Hoofdstuk 3. Soepele partij

Inhoud

Inleiding 73

- 1 Tactiek is een volwaardig onderdeel van het marxisme 73
 - 1.1. Strategie en tactiek gaan hand in hand 73
 - 1.2. Tactiek is geen doel op zich.
Tactiek staat in dienst van de strategie 75
2. Tactiek is een kunst. 30 aandachtspunten voor een goede tactiek 77
3. De PVDA puur zichzelf. Het positieve profiel van de partij van eerst de mensen 99
4. Bijzondere aandacht voor de syndicale tactiek 101
 - 4.1. Onze fundamentele houding is er een van versterking van de vakbonden 101
 - 4.2. We komen op voor zo groot mogelijke democratie in de vakbonden 103
 - 4.3. We komen op voor een zo groot mogelijke eenheid van de vakbonden 103

Inleiding

Een soepele partij is een partij die zich weet aan te passen aan de omstandigheden waarin ze werkt. Het staat tegenover een starre partij, die ongeacht de situatie onveranderlijk hetzelfde handelt, zowel op politiek als op organisatorisch vlak.

Een soepele partij is geen principeloze partij. Integendeel, een beter begrip en inzicht in de principes (hoofdstuk 2), laat toe ook meer soepel en creatief om te gaan met politiek, organisatie en actie in de praktijk.

Sommige partijleden menen dat er enkel op aankomt om principieel te zijn. Dat is fout. De belangrijkste opdracht voor de partij is: beginselvast te zijn én soepel te zijn. Allebei, en samen. Er is een band tussen beide. Een lichaam heeft een stevige ruggengraat nodig. Maar ook soepele ledematen. Zonder die soepele ledematen, wordt de beginselvastheid, de beginselvastheid van een karkas (een naakte ruggengraat zonder levende materie).

1. Tactiek is een volwaardig onderdeel van het marxisme

1.1. Strategie en tactiek gaan hand in hand

Nadenken over strategie betekent: weten waar we naartoe willen, welke onze doelstellingen zijn op lange termijn, hoe we die willen bereiken, wie de bondgenoten en tegenstanders zijn. Elke organisatie, elke instelling, elke partij heeft een strategie. In het vorige hoofdstuk hebben we de essentie van onze strategie uiteengezet:

1. We streven naar het socialisme.
2. We werken aan de opbouw van krachtsverhoudingen door bewustmaking (sensibiliseren), organisatie en sociale actie (mobiliseren).
3. We zijn een partij van de werkende mensen.

Nadenken over tactiek betekent: de meest aangepaste weg en methoden vinden om in die richting vooruitgang te boeken. We komen geen stap vooruit door “grote waarheden” of ons “gehele programma” over de mensen heen te storten. We willen de kunst beheersen om de geesten en de harten in beweging te krijgen. De *mind* én de *soul*. Dat gebeurt wanneer de mensen ervaringen opdoen, wanneer ze zich achter een zaak zetten, wanneer ze in beweging komen, zich organiseren en er sociale actie of strijd ontstaat. Daarom is het essentieel om rekening te houden met de bestaande krachtsverhoudingen, met de ideologische omstandigheden en met het niveau van bewustzijn.

Voor onze partij betekent dat ondermeer méér aandacht voor:

1. Aangepaste ordewoorden en eisen. Werkelijk rekening houden met de bekommernissen waar de werkende bevolking voor in beweging wil komen.
2. Verschillende vormen van strijd, voor het boeken van kleine overwinningen.
3. Aangepaste communicatie, voor *mind* én *soul*, voor inhoud én vorm, voor taal én beeld, voor klaarheid én creativiteit, voor ernst én humor...
4. Soepele vormen van organisatie en initiatieven die de drempel naar de partij verlagen, voor werking in bestaande massa-

organisaties (in de eerste plaats de vakbonden) en voor samenwerking met diverse bondgenoten.

1.2. Tactiek is geen doel op zich.

Tactiek staat in dienst van de strategie.

Een verstandige tactiek weet wanneer je moet aanvallen, wanneer je moet verdedigen. Dat verandert naargelang de situatie. Een ploeg die in elke situatie dezelfde tactiek gebruikt, verliest. Zo zal een ploeg die steeds onbesuisd aanvalt, het deksel op de neus krijgen. Een ploeg die alleen maar weet te verdedigen zal nooit scoren. Het abc van de tactiek is dus zijn eigen sterke en zwakke punten én die van de tegenstander goed weten in te schatten, de kansen weten te grijpen maar ook weten terug te trekken wanneer het nodig is.

Als partij willen we vandaag rekening houden met twee elementen

1. Wij bevinden ons in een globaal defensieve fase (zie hoofdstuk 1). De arbeidersbeweging is in het defensief en ondergaat voortdurende aanvallen tegen haar levensniveau, tegen haar sociale en democratische verworvenheden, tegen haar leef- en werkomstandigheden. De hele maatschappij, de media, de heersende ideologie duwt naar het individualisme, naar het ieder-voor-zich ten koste van het collectieve. Dit heeft zijn weerslag op het bewustzijn en op de krachtsverhoudingen.

Onze tactiek moet hieraan beter beantwoorden. De partij zal slechts in staat zijn als voortrekker op te treden als ze in staat is om de geest en het hart van de massa's te winnen. Dit vereist aangepaste methoden. Een verkeerde tactiek (bijvoorbeeld een uiterst linkse tactiek) kan ontstaan uit een verkeerde inschatting

van de krachtsverhoudingen, als men blind is voor de nieuwe omstandigheden en wil voort werken “zoals vroeger”. Men vervalt dan in routine, in een starre houding die zich vastklampt aan welgekende formules, zonder te zoeken hoe men werkelijk kan doorbreken.

2. Dat we in het defensief zijn betekent niet dat we geen overwinningen kunnen boeken. We willen onze doelwitten beter uitkiezen en er dan ook resoluut voor gaan, tot het einde. We willen de krachten bundelen en geen strovuurtjes ontsteken die snel terug uitdoven. We willen een beter onderscheid maken tussen ons volledig programma en wat we nu kunnen afdwingen.

We kunnen over een overwinning spreken wanneer de partij iets kan realiseren. In dat geval mogen we niet nalaten de resultaten te verzilveren. We denken bijvoorbeeld aan de vermindering van de vuilbakkentaks en de heropening van het zwembad in Herstal, de afschaffing van de parkeertaks en de gezinsbelasting in Zelzate, de mijnwerkerspensioenen in Limburg, de grote prijsverminderingen voor cholesterolverlagers door de kiwi-actie, het openhouden van het postkantoor in Gent, de sanering van de wijk Moretusburg op kosten van vervuiler Umicore, het behoud van de spoedafdeling van ziekenhuis Hoge Beuken in Hoboken, de milieusaneringen in Genk, enz.

*Tactiek moet steeds ondergeschikt blijven aan de strategie. Onze bedoeling blijft altijd om vooruitgang te boeken in de richting van ons strategisch doel. De tactiek moet ons helpen om hierbij stappen vooruit te zetten. We zijn geen populisten die drijven op goedkope successen en demagogie. Onze tactiek moet omhoog trekken en niet naar beneden. Met andere woorden, *tactiek is géén doel op zich.**

Wij hebben de kunst van de tactiek nodig om mensen...

1. Te activeren tegen wantoestanden en uitbuiting.
2. Bewuster te maken, zowel over de maatschappij waarin we leven, als over het alternatief dat voorhanden is.
3. Te helpen samenwerken en blijvend te organiseren. Blijvend organiseren kan in massaorganisaties (jongeren, vrouwen, vrede, internationale solidariteit, milieu...), in de syndicale organisaties en in de partij zelf.

2. Tactiek is een kunst.

Dertig aandachtspunten voor een goede tactiek

Tactiek is een kunst. Tactiek kent haar eigen wetten en regels. En iedereen kan er zich in verdiepen en scholen. Tactiek is belangrijk voor de partij als geheel. Tactiek is belangrijk voor elke partijeenheid en elke basisgroep. Maar tactiek is ook belangrijk voor elke partijlid individueel: Hoe ga ik met mijn werkmakkers om? Hoe treed ik op in de vakbond? Wat doe ik in de wijk, in de school van mijn kinderen, in de sportorganisatie?

We willen ertoe komen dat iedereen de dertig aandachtspunten als *een checklist* gebruikt. Als we ons daar met zijn allen in scholen, zetten we met de hele partij een grote stap vooruit.

1. We beschouwen tactiek als een kunst voor de partij
2. We beschouwen tactiek als een politieke kunst
3. We vertrekken voor elke tactiek van een onderbouwde analyse
4. We steunen steeds op een nuchtere en objectieve analyse van de krachtsverhoudingen

5. We steunen op de democratie in de partij om een correcte politiek en tactiek te ontwikkelen
6. We steunen op onze verkozenen om de tactiek te verfijnen
7. We steunen op enquêtes en contacten buiten de partij om de tactische opstelling te bepalen
8. We maken een onderscheid tussen verschillende lagen
9. We denken en handelen in functie van de meerderheid
10. We bouwen zo breed mogelijke netwerken uit
11. We gebruiken de tegenstellingen bij de tegenstander
12. We laveren en sluiten ook compromissen
13. We willen in staat zijn het moment te vatten
(*Seize the moment*)
14. We zijn bezig met de concrete problemen van de mensen
15. We realiseren concrete zaken
16. We werken naar kleine overwinningen
17. We ondersteunen al het positieve
18. We moedigen volkse, sportieve en culturele activiteiten aan
19. We maken een onderscheid tussen de eetzaal en de keuken
20. We schuiven herkenbare personaliteiten en woordvoerders naar voor
21. We werken aan een voordelig mediabeleid
22. We bepalen zelf het onderwerp
23. We voeren het debat op de meest voordelige manier
24. We gebruiken de kracht van een goed voorbeeld
25. We spreken een directe, heldere en eenvoudige taal, begrijpelijk voor de mensen
26. We laten de feiten voor zich spreken
27. We werken aan *mind* en *soul*, aan taal en beeld in professioneel materiaal

28. Wij kennen ook op organisatorisch vlak geen “eeuwig geldende waarheden”
29. Wij moedigen een rijk palet aan massaorganisaties aan
30. We zoeken zo breed mogelijke bondgenootschappen

1. *We beschouwen tactiek als een kunst voor de partij.*

Sommige partijleden denken, ten onrechte, dat een goede tactiek gelijkstaat met het “verdoezelen” of het “achteruitschuiven” van de partij. De aandacht voor de tactiek dient integendeel om de partij goed en correct te kunnen naar voor schuiven. De PVDA is dé partij van de werkende mensen en zo willen we dan ook gekend zijn.

2. *We beschouwen tactiek als een politieke kunst.*

Er bestaat een hardnekkig idee dat het sektarisme bestrijden een kwestie zou zijn van “minder politiek”. Het is net andersom. Hoe meer men op een geargumenteerde, onderbouwde en concrete manier kan tussenkomen, hoe beter men kan overtuigen en mobiliseren. Hoe meer men “piano kan spelen”, hoe meer men op een veelzijdige, onderbouwde en concrete wijze kan tussenkomen, hoe meer men kan vooruitgaan. De onmacht om mensen te overtuigen of in te schakelen komt meestal voort uit het gebruik van slogans en stereotype redeneringen die tonen dat men er zelf niet in gelooft.

3. *We vertrekken voor elke tactiek van een onderbouwde analyse.*

Het marxisme combineert een wetenschappelijke aanpak met een klassenstandpunt.

De kiwicampagne toonde waarom het wetenschappelijke uitgangspunt en de methode van het marxisme nodig zijn. Het kiwidossier ging naar de kern van de zaak, het greep recht naar het hart (en de centen) van Big Farma. Het marxisme zet de rol van de economie, van de meerwaardeproductie centraal. Dat laat toe om naar het wezenlijke van de zaak te gaan en voorstellen te doen die erop ingrijpen. Dirk Van Duppen won zijn debatten omdat zijn deskundigheid onweerlegbaar was.

De wetenschappelijke deskundigheid is een onmisbare pijler. In de partij willen we af van de idee dat dit “intellectualisme” of “academisme” zou zijn. Meer nog: zonder deskundigheid kan er van een rode politiek geen sprake zijn. “Rood en expert”: dat hangt als een Siamese tweeling aan elkaar, het ene kan niet zonder het andere. Als wij inzake kiwi de agenda zelf bepalen, dan is dat omdat we ook sterk staan als expert: wetenschap ten dienste van het volk en van de strijd. Dat betekent ook dat er ruimte moet zijn om aan die deskundigheid te werken.

4. *We steunen steeds op een nuchtere en objectieve analyse van de krachtsverhoudingen.*

Bij het begin van elke campagne, sociale actie of strijd bestuderen we nauwgezet hoe de kaarten liggen. Tijdens de voorbereiding en in de loop van de strijd tegen het Generatiepact wisten we die krachtsverhoudingen goed in te schatten. We hadden een goede analyse van onze sterke punten en van de zwakheden van de regering. En we konden dat vastleggen in aangepaste ordewoorden, eisen en breekpunten. Tegelijk hebben we de actiebereidheid niet onderschat of overschat.

Het gauchisme daarentegen neemt haar eigen wensen voor werkelijkheid. Dat is een gevaarlijke fout. Als de wensen niet blijken uit te komen, vervalt men vaak in pessimisme en zwaarmoedigheid.

Wanneer de krachtsverhoudingen ongunstig zijn betekent het niet dat we ons erbij moeten neerleggen, of zuchten dat “er niets aan te doen is”. We kunnen de krachtsverhoudingen wijzigen door ons te steunen op de massa’s, op onze bondgenoten in de vakbonden en in progressieve kringen. Precies dan kan een aangepaste tactiek ten volle dienst bewijzen.

5. *We steunen op de democratie in de partij om een correcte politiek en tactiek te ontwikkelen.*

De eisen en ordewoorden voor de strijd tegen het Generatiepact waren het resultaat van ruime raadplegingen op algemene ledenvergaderingen, basisgroepen en militantenkernen. Om onze politiek en tactiek uit te werken willen we zorgvuldig luisteren naar datgene wat leeft in de partij. Onze leden hebben veelvuldige contacten met de mensen. We hebben veel leden-syndicalisten, dikwijls met een heel rijke ervaring, die voortdurend stoten op tactische problemen. Zij weten wat aanslaat en wat blokkeert, hoe de zaken voordelig voorstellen, hoe spreken over de moeilijkste onderwerpen, enz. Die meningen willen we ernstig nemen.

6. *We steunen op onze verkozenen om de tactiek te verfijnen.*

Zij worden elke dag geconfronteerd met de zorgen van de massa’s, met de politieke standpunten en de interne keuzen van de andere partijen. Ze moeten voortdurend standpunt innemen en bondgenootschappen aangaan. Dat laat toe om

heel wat ervaringen op te doen, soepel te zijn en toch aan de principes vast te houden. We willen dat allemaal optimaal gebruiken en niet veroordelen als “electoralisme”. Het belangrijkste is dat de verkozenen zelf vasthouden aan de principes, dat ze werken onder de leiding van de partij en hun werk organiseren in functie van de strijd (volgens het devies: straat-raad-straat).

7. *We steunen op enquêtes en contacten buiten de partij om de tactische opstelling te bepalen.*

Voorbeeld. In Genk stelt zich het probleem van de luchtvervuiling door het bedrijf ALZ. Maar de opmerking kwam: “Als je dat gaat aanpakken, zal de fabriek misschien sluiten en verhuizen naar waar de milieunormen minder streng zijn en de lonen lager. Ons werk is voor ons belangrijker dan ons milieu.”

Hoe de tegenstelling tussen de mensen van de fabriek en de mensen van de wijk aanpakken? Ook in de wijk leeft de zorg over mogelijk jobverlies. Van meet af aan zochten we contact met de syndicale delegatie van ALZ. We wilden niks ondernemen, zonder hen eerst te raadplegen. De petitie hebben we zo geformuleerd, dat er geen directe maatregelen van het bedrijf werden geëist, behalve metingen. Daarna stapten we over naar concrete, realistische maatregelen die het gemeentebestuur kon nemen: de meest getroffen school en wijk regelmatig poetsen. We gaven tien concrete tips voor de bewoners, om zelf iets te doen aan het probleem. Heel de heisa leidde uiteindelijk tot resultaat: ALZ heeft een hangar gebouwd om de verspreiding van het stof tegen te gaan. Door onze actie heeft ALZ een maatregel genomen en geen enkele baan is daardoor verdwenen.

8. *We maken een onderscheid tussen verschillende lagen.*

Onder de werkende bevolking zijn meer en minder bewuste groepen, zijn er voortrekkers, twijfelaars en achterblijvers. In elke strijd bestaat de kunst erin om zich te steunen op de voorhoede, om de brede middengroep mee te krijgen en om de achterhoede te neutraliseren. We willen de meest gevorderde ideeën gebruiken om de standpunten van onmacht en twijfel te overwinnen, om de ideeën van patronaat en regering onder de werkende bevolking te weerleggen. We willen de voortrekkers wapenen met de beste analyses en standpunten zodat ze die zelf ook kunnen uitdragen.

Voorbeeld. Einde augustus 2005 was het nog relatief stil rond het aankomende Generatiepact. Het was belangrijk de situatie goed in te schatten. Was de klassenstrijd rond het brugpensioen in alle stilte “voorbij”? Moest de leiding er niet langer een centrale campagne van maken? De Nationale Raad was van oordeel: “Het brugpensioen blijft een gevoelig punt, zoals alle peilingen (ook die van ons) al drie jaar aangeven. Het is niet omdat op dit ogenblik op de werkvloer maar weinig over brugpensioen wordt gepraat, dat het verzet niet sluimerend aanwezig is. ‘De mensen praten er vandaag niet over, dus moeten wij er niet mee bezig zijn’, is een apolitieke opvatting. We weten dat de mensen tegen de maatregelen zijn, we weten ook dat zij nog geen informatie kregen over de precieze aanval van de regering. Dus is het onze opdracht die informatie breed te verspreiden en ordewoorden voor te stellen. In deze periode moet de campagne brugpensioen voor alle bedrijfswerkingen op de eerste plaats staan. Strijdbewegingen lopen niet in een rechte lijn vooruit. Ze maken bochten en sprongen. Stille periodes worden afgewisseld met uitbarstingen.”

Men moet een onderscheid maken tussen voorhoede, grote middengroep en achterhoede. We moeten de voorhoede bewust meekrijgen en haar kunnen organiseren in de partij en de vakbeweging, om haar in staat te stellen de mobilisatie te oriënteren. We moeten de brede middengroep kunnen meertrekken zodat zij in de strijd wakker wordt en zich ontplooit. We moeten de achterhoede tactisch kunnen neutraliseren. Men kan geen standpunten van de achterhoede gebruiken om te verdedigen dat brugpensioen “geen thema” is, dat de mensen “er niet voor willen vechten”.

9. *We denken en handelen in functie van de meerderheid.*

Wij willen in onze ordewoorden, actiemodellen en organisatievoorstellen rekening houden met het reële bewustzijnsniveau van de brede lagen.

Bijvoorbeeld: in de kwestie van de dreigende splitsing van het land moeten we heel goed weten hoe de meerderheid in Vlaanderen, Wallonië en Brussel denkt en daar rekening mee houden in een aangepaste tactiek. Dat betekent niet de meerderheid volgen. In elk landsdeel hebben we verschillende vooroordelen te bekampen maar we verdedigen overal de nationale eenheid en het stopzetten van de regionalisering. We gebruiken argumenten die verf pakken en die zijn verschillend naargelang de regio.

10. *We bouwen zo breed mogelijke netwerken uit.*

We streven ernaar om met een maximum aantal mensen te werken, ook als ze het niet met ons eens zijn. Het onderhouden van een brede kring van contacten kan op verschillende plaatsen en niveaus toegepast worden.

We moedigen iedereen aan om zich in te planten in zijn wijk, zijn leefomgeving. De persoonlijke banden zijn erg belangrijk om mensen te doen evolueren.

Ook op het werk kan men rond zich een netwerk bouwen. We willen meer aandacht besteden aan de nieuwe methoden van netwerken. Tijdens de strijd op VW waren twee websites en één discussieforum van arbeiders actief. Verschillende partijleden kwamen hierin tussen. Tijdens de strijd op Opel werd er een internationaal discussieforum opgezet. Dit zijn dikwijls interessante manieren om jongeren te bereiken en contacten uit te bouwen.

Opiniemakers, journalisten, academici, mensen uit de culturele, artistieke of sportieve wereld hebben vaak een brede kijk op de dingen, of erg belangrijke ervaring. Wij willen ook met hen netwerken. De kiwicampagne is daarvan het beste voorbeeld. Dokter Dirk Van Duppen bouwde zijn autoriteit uit door contacten in de vakbeweging (vooral de non-profit), de KWB, ACW en de christelijke mutualiteit, in academische milieus, in kringen van dokters en apothekers, bij verkozenen van andere partijen. Er bestaat een grote misvatting dat werken aan “de top” tegenover werken aan de basis zou staan. Het tegendeel is waar, er moet juist een combinatie zijn waarin er een eigen plaats is voor professoren en wetenschappers, journalisten, leiders van sociale organisaties, vakbondsafgevaardigden en vakbondsbasis, partijleden, contacten uit allerlei organisaties, enz. We moeten ook contacten met “mensen van hoog niveau” aandurven. Je geraakt bevriend met die mensen. Je leert ook van hun tactiek.

11. *We gebruiken de tegenstellingen bij de tegenstander.*

Eenheid onder de bondgenoten, verdeeldheid bij de tegenstander is een belangrijk tactisch principe. Tijdens de kiwi-campagne werd dit op een uitstekende manier toegepast. Firma's die generieke medicamenten produceren doen dit niet uit menslievendheid maar om ook een deel van de winst op te strijken. Maar het debat over het kiwimodel laat hen toe om in het offensief te gaan tegen de almacht en willekeur van Big Farma. Van die tegenstelling kunnen we gebruik maken om het kiwimodel ingang te doen vinden.

Het kiwimodel werd gelanceerd nadat SP.a-minister van sociale voorzorg Frank Vandenbroucke het monopolie verleende aan de cholesterolverlager Zocor. SP.a-voorzitter Stevaert schaarde zich achter het kiwimodel dat minister Vandenbroucke zoveel last bezorgde. Dit liet toe om ook meer gehoor te krijgen bij de achterban en de basis van SP.a en in socialistische vakbondsmiddens.

12. *We laveren en sluiten ook compromissen.*

Een goed compromis kan noodzakelijk zijn om de resultaten vast te leggen na een maximale mobilisatie. In de strijd voor de heropname van Marc Dewachter als syndicaal afgevaardigde op Umicore Hoboken, werd een slecht compromis geweigerd omdat het inhield dat Marc zijn partijlidmaatschap diende op te geven. Een tweede compromis hebben we wel aanvaard omdat het Marc de mogelijkheid gaf om in de vakbond te militeren als lid van de PVDA. De essentie was zo gered en de krachtsverhoudingen op dat ogenblik lieten niet toe verder te gaan. Het komt er op aan dat men steeds nagaat of het resultaat meer bewustmakend is, of minder; of

het resultaat meer organiserend werkt, of de desorganisatie aanmoedigt; of het resultaat het vermogen om te strijden en te winnen beschermt, of integendeel afremt.

In dezelfde lijn ligt ook de noodzaak om de eenheid te vrijwaren wanneer de perspectieven voor verdere strijd uitgeput zijn. We willen als laatste het strijdtoneel verlaten maar dat betekent niet dat we ons moeten isoleren door als roepers in de woestijn te blijven voortdoen.

13. *We willen in staat zijn het moment te vatten.*

(Seize the moment).

Dat wil zeggen: op bepaalde momenten, als alle omstandigheden het toelaten, moet je het initiatief nemen, versnellen, niet talmen. Dat is zoals het geschikte moment aanvoelen voor de beslissende demarrage in een wielervedrijven.

De week na de verkiezingen is onze “persweek” geweest langs Nederlandstalige kant. Elke dag haalden we de grote kranten. Wat was er gebeurd? Journalisten die ons al voor de verkiezingen aan het woord wilden laten, zagen door onze goede uitslagen de kans schoon dat nu wél te doen. De krachtsverhoudingen op hun redacties waren (even) gewijzigd. Maar de volgende week konden ze opnieuw wijzigen en weer omslaan in een verzwijgbeleid. We moesten dus snel en grondig van de ruimte gebruikmaken om de vernieuwde PVDA zo ruim mogelijk bekend te maken en om de steun van progressieven als Tom Lanoye, die zich voor ons hadden uitgesproken, duurzaam en stevig te maken. “De vernieuwde PVDA” kwam naar buiten. Door snel “in het gat” te springen, hebben we de mediadeuren tot op vandaag op een kier gezet en zélf ons eigen profiel naar buiten weten te brengen.

14. *We zijn bezig met de concrete problemen van de mensen.*

Er bestaan geen kleine problemen. Revolutionairen zijn de beste strijders voor hervormingen omdat we de kleine en grote zorgen van het gewone volk ter harte nemen. Onze socialistische maatschappijvisie geeft ons de vastberadenheid om consequent de belangen van de arbeiders, bedienden en ambtenaren te verdedigen.

Wat ons onderscheidt van de reformisten is de wijze waarop we de acties voor hervormingen aangaan. Elke strijd biedt de mogelijkheid mensen te activeren. Door collectieve actie leren mensen het lot in eigen handen te nemen. Elke strijd biedt mogelijkheden tot inzicht en bewustzijn (bijvoorbeeld door ordewoorden die de almacht van de monopolies viseren). Elke actie schept kansen voor blijvende organisatie en samenwerking. Actief worden, bewust worden en blijvende organisatie zijn vitaal om uiteindelijk een nieuwe maatschappij te realiseren.

15. *We realiseren concrete zaken.*

We zijn geen verkopers van mooie praatjes maar doeners. Zo willen we ook gezien worden, als een partij die iets realiseert, die dicht bij de mensen staat.

De groepspraktijken van Geneeskunde voor het Volk vormen nog steeds het beste voorbeeld van onze daadkracht. De advocaten van de partij zetten zich in voor de bescherming van delegees en voor het stakingsrecht, voor de strijd van de mensen-zonder-papieren binnen de frontorganisatie UDEP, voor de bescherming van de communistische beweging. De studentenorganisatie van Comac helpt studenten om samen te studeren tijdens een jaarlijkse “collectieve blok”. De Pio-

niers helpen jongeren in huistaakbegeleiding. De partijorganisatie Vriendschap Zonder Grenzen helpt vluchtelingen en organiseert ontmoetingen tijdens de kerstperiode. We willen de mogelijkheid onderzoeken om sociale permanenties te organiseren of een loket waar men over bepaalde, goed afgebakende onderwerpen raad kan vragen, zoals nu al gebeurt in Herstal rond de energieprijzen. Ook de nieuwe portaal-site www.pvda.be biedt veel mogelijkheden om zulke meldpunten op te zetten.

We willen alle voorstellen verzamelen om deze voorbeelden ook creatief toe te passen op andere terreinen. In de eerste plaats in de bedrijven en de vakbonden. Zoals bijvoorbeeld de solidariteitsverkoop van rozen voor slachtoffers van arbeidsongevallen door ABGA (het Actiecentrum voor de Bescherming van de Gezondheid van de Arbeiders; opgericht door Geneeskunde voor het Volk). Of zoals het proces tegen het strafpuntensysteem op Ford Genk.

16. *We werken naar kleine overwinningen.*

Kleine overwinningen zijn belangrijk om het enthousiasme en de slagkracht te bewaren. Ze ondersteunen de moraal van de partijleden en zijn de beste reclame voor de partij onder de brede massa. We moeten die overwinningen ook te durven claimen als partij.

Onze belangrijkste troef om overwinningen af te dwingen is de mobilisatie van de bevolking.

Om kleine overwinningen te halen is het belangrijk om ons tot op het eind op een dossier te werpen. We steken geen strovuurtjes aan die uitdoven eens we weggaan. We komen onze engagementen na.

17. *We ondersteunen al het positieve.*

Met de PVDA ondersteunen we alle juiste verzuchtingen van de arbeidersklasse. Wij willen de verlangens van de arbeiders, bedienden en ambtenaren ontdekken. Die zijn nooit “zuiver”, er zit altijd “ruis” op zoals op een ongeslepen diamant. We moeten geen schrik hebben van het stof of de ruis, we moeten de diamant er onder zien. En dus leren om alle positieve tendensen te ontdekken en het enthousiasme van de werkende klasse te beschermen.

Het gauchisme daarentegen, staart zich blind op “het negatieve”. Dat staat diametraal tegenover een communistische houding. Communisten zagen en klagen niet over het negatieve. Zij ondersteunen en ontwikkelen het positieve en gebruiken dat om het negatieve te overwinnen of te isoleren.

18. *We moedigen volkse, sportieve en culturele activiteiten aan.*

Op het bedrijf telt de relatie patroon-arbeider. Een groot deel van de dag werk je voor de winst van de baas. De meeste mensen hebben erg weinig mogelijkheden om hun creativiteit en talenten aan te wenden voor de andere werkende mensen. Buiten de werkuren zijn heel veel mensen actief in sport, muziek, ontspanning, volkscultuur. In zo'n activiteiten leren mensen samenwerken, zich organiseren en creatief hun vaardigheden omzetten voor andere werkende mensen.

We steunen die activiteiten ten volle en we waarderen de inzet van zovele mensen. We ontwikkelen ook zelf zulke activiteiten. Denk maar aan de jaarlijkse *Toer de Frans* in Zelzate waarin sympathisanten en leden van de partij doorheen een

breed aanbod van fietstochten, sneukeltochten, stadswandelingen, kleiduifschieten, viswedstrijden, kermis, enz. hun vaardigheden kunnen ten nutte maken.

19. *We maken een onderscheid tussen tussen de eetzaal en de keuken.*

De beste koks maken niet zomaar alle recepten bekend, en vaak gaat het er in de keuken iets chaotischer aan toe dan in de verzorgde sfeer van de eetzaal. In de partij moet er voldoende ruimte en aandacht zijn voor alle strategische en tactische kwesties. Naar buiten dienen we te weten wat essentieel is. Binnen de beperkte tijd en ruimte die we krijgen in de media willen we ons daarop concentreren, ook al zijn journalisten dikwijls meer geïnteresseerd in de interne keuken of in de moeilijkste punten van ons programma.

20. *We schuiven herkenbare personaliteiten en woordvoerders naar voor.*

Dat speelt een grote rol in de bekendheid van onze partij, in de manier waarop de mensen de partij zien. We willen een partij worden van “levende mensen”, mensen van “vlees en bloed”. We willen ernstig werk maken van de kwestie van jonge nationale woordvoerders. In elk belangrijk dossier wil de partij een specialist opleiden die zich profileert in debatten, in de media. Ook de nieuwe portaalsite www.pvda.be kan een belangrijke rol spelen in het profileren van woordvoerders en specialisten. Tot slot willen we ook mediatraining organiseren voor een ruime groep van kaderleden.

21. *We werken aan een voordelig mediabeleid.*

Op dat vlak hebben we natuurlijk niet alle kaarten in handen. De meeste media blijven uiteindelijk in handen van enkele grote persgroepen, en hun aandeelhouders.

Maar het zou een grote domheid zijn hieruit te besluiten dat wij niet zélf meer inspanningen kunnen leveren naar de media toe. Dat kan ook elke basisgroep of partijeenheid. Journalisten zijn mensen, en zij zijn vatbaar voor goeie (en ludieke) acties, voor goedgebrachte argumenten en voor resultaten die we kunnen voorleggen. Op die basis was er een bescheiden doorbraak bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen.

We willen zelf voortdurend zoeken naar mogelijke openingen. Nadat we zelf contact hadden opgenomen met redacties kregen we tijdens de laatste verkiezingscampagne een kans in de *Gazet van Antwerpen*, *Le Soir* en de *Stemtest* van de VRT. We willen op de actualiteit reageren met persmededelingen, symbolische en ludieke acties voeren rond onze campagnes (zoals de paracetamol-bus naar Nederland). We willen veel actiever gebruik maken van lezersbrieven en publieke debatafora op de internetsites van de kranten.

22. *We bepalen zelf het onderwerp.*

Wanneer we in de media komen dan geldt de gouden regel dat we zelf het onderwerp bepalen. We kunnen niet in alle richtingen schieten en houden ons daarom beter aan de essentie van onze boodschap. We vermijden debatten die op voorhand verloren zijn. Het is altijd mogelijk om lastige vragen te omzeilen, bv. wanneer het niet gaat over actuele problemen, wanneer het gaat om provocaties of om kwesties die

onmogelijk door een breder publiek kunnen begrepen worden. Dat betekent niet dat we alle moeilijke vragen moeten afketsen. Het betekent dat we zelf bepalen wat aan de orde is en dat we niet automatisch reageren op alles.

23. *We voeren het debat op de meest voordelige manier.*

We willen niet alleen gelijk hebben, we willen ook gelijk hálén. Op een voordelige manier zijn zaak verdedigen betekent niet dat we over moeilijker thema's zwijgen. Het betekent wel dat we ook daar de meest voordelige ingangspoorten weten te ontdekken. Het Vlaams Belang kan men het best counteren door aan te tonen dat het een partij is voor de rijken en het patronaat. Hun racisme en nationalisme dienen om de werkende bevolking te verdelen en dat programma sneller te realiseren. Men kan scoren over moeilijke problemen zoals racisme en vluchtelingen door te personaliseren en gevallen zoals Semira Adamu (verstikking met een kussen) of Angelica (het Ecuadoraanse meisje in het gesloten centrum) aan te grijpen.

Zo schrijft een syndicalist terecht: “Frontale aanvallen op het racisme zijn niet uitgesloten. Maar een belangrijk tactisch principe stelt dat men altijd goed moet analyseren wanneer men aanvalt en wanneer niet. Arbeiders die veelal in een constante conflictsituatie leven met hun chef en hun patroon zijn daar constant mee bezig. Wanneer zal ik dat zeggen en wanneer niet, wanneer zal ik dat doen en wanneer niet, hoe zal ik dat zeggen of doen? De wil om de wetten van de tactiek te begrijpen hangt vaak samen met de wil om te winnen, om praktische resultaten te boeken. Tactiek is in wezen het zoeken van de juiste weg, en omweg, de

juiste middelen en het juiste moment om een bepaald doel te bereiken.”

24. *We gebruiken de kracht van een goed voorbeeld.*

Dat er een vermogensbelasting bestaat in Frankrijk en Nederland weerlegt tegenargumenten over kapitaalvlucht. Positieve ervaringen van strijd zijn dikwijls veel overtuigender dan veel argumenten. De successen van de dokwerkers tegen de *Port Package-richtlijn* van de Europese Unie (zelf laden en lossen door scheepspersoneel) of van de jonge Fransen tegen het *Contrat première embauche* (vrij afdanken gedurende de eerste twee jaar) zijn sterke aanmoedigingen voor de rest van de arbeidersklasse.

Voorbeeld: de cholesterooloorlog werd een succesverhaal toen de kiwi erbij kwam. Het idee van de kiwi werd aangebracht door een verantwoordelijke van de Christelijke Mutualiteiten: “Dirk, je moet eens kijken hoe ze het in Nieuw-Zeeland aanpakken!” Daarmee werd een eenvoudig, realistisch, logisch en praktisch te verwezenlijken alternatief voor “het knoeiwerk” van minister Vandenbroucke aangereikt dat zowel de patiënten als de ziekteverzekering ten goede komt. Het kiwimodel! Dat was een perspectief en een doel om voor te vechten. Het werd de basis van een brede mobilisatie en van een breed front.

25. *We spreken een directe, heldere en eenvoudige taal, begrijpelijk voor de mensen.*

We vereenvoudigen onze boodschap, ons materiaal, onze activiteiten zodat de mensen waarmee we werken zich op hun gemak voelen. We willen vooral aandacht besteden aan het

vermijden van partijjargon, aan het eenvoudig brengen van onze boodschap. Zowel in taal als in beeld. Zowel naar de *mind* als naar de *soul*. Zowel in ernst als in humor. Humor in de communicatie is een sterk wapen. We kunnen leren van goedgebekte arbeidersleiders zoals Roberto D’Orazio of Jan Cap, die ver weg staan van een stuurse bureaucratische taal. Of van de manier waarop volksleiders zoals Hugo Chávez de bevolking weten te begeisteren.

26. *We laten de feiten voor zich spreken.*

Belangrijk in een dossier zijn de feiten, feiten, feiten... tot de lezer er zelf zijn conclusies kan uit trekken. De mensen zijn daar heus wel toe in staat! Sommigen vonden dat het boek van Dirk Van Duppen “te droog en te afstandelijk” was. Ze zegden: “Wij missen de verontwaardiging.” Maar dat klopte niet. Ja, het emotionele moet. Maar dan wel zoveel mogelijk doorleefd én in redelijke verhouding met de feiten. Akkoord, de lezer of toehoorder moet bewogen worden: de confrontatie met al die feiten, moet “zijn bloed doen koken” zoals *Humo* over het boek schreef. Maar je kan niet zeggen: “Nu moet uw bloed koken want het mijne kookt.” Als de lezer of toehoorder uit uw gegevens zélf conclusies trekt, als hij over uw gegevens verontwaardigd is, dan zullen die conclusies en die verontwaardiging veel dieper zitten.

27. *We werken aan mind and soul, aan taal en beeld in professioneel materiaal.*

Onze basis zijn sterk onderbouwde analyses en dossiers. Die uitmonden in voorstellen waar geen speld is tussen te krijgen. Dat is het werk om de geesten te winnen, het werk naar de

mind. Daarnaast is er het werk om de harten te veroveren. Het werk naar de *soul*. Daarbij is persoonlijk contact van doorslaggevend belang. Maar van zodra je een grotere groep mensen wil aanspreken wordt het onmogelijk om iedereen persoonlijk te ontvangen, een kop koffie aan te bieden en je verhaal geduldig uit de doeken te doen. En dus worden ook de indrukken die mensen over je hebben belangrijk. Een huisstijl helpt om de ziel (*soul*) van de partij bloot te geven. Een huisstijl helpt om mensen zich goed te doen voelen, wanneer ze de partij in beeld krijgen.

Op de portaalsite van de partij, in het weekblad *Solidair*, in de massafolders en in de tientallen bedrijfs- en wijkfolders werken we niet enkel naar de *mind*, maar ook naar de *soul*. Eén beeld kan meer zeggen dan tien volzinnen. Eén goede titel kan meer raken dan een bombastische kreet. Beelden, cartoons, titels en tussentitels zijn in massafolders net zo belangrijk als de tekst zelf.

28. *Wij kennen ook op organisatorisch vlak geen “eeuwig geldende waarheden”.*

We willen voortdurend zoeken naar organisatievormen die het best overeenstemmen met de gegeven omstandigheden. Vandaag willen we vooral de drempels verlagen om de partij van de werkende bevolking te worden (zie hoofdstuk 4). De organisatievormen kunnen verschillen naargelang de opgang of neergang van de beweging. Tijdens de strijd tegen het Generatiepact hebben we de basisgroepen breder opengesteld. In vijf maanden, van oktober 2005 tot maart 2006, werden 483 mensen lid van de partij, waaronder bijna 200 syndicalisten.

De partij wil op elk ogenblik beschikken over een ruim aanbod aan laagdrempelige activiteiten. Daaronder ook activiteiten met familiaal karakter. De *Toer de Frans* in Zelzate is een waar volksfeest en het *Café Santé* in Hoboken is een maandelijks gezellige vrijdagavondbabbel van Geneeskunde voor het Volk waar veel sympathisanten op afkomen.

29. *Wij moedigen een rijk palet aan massaorganisaties aan. Zij zijn van vitaal belang om mensen ervaringen te laten opdoen.*

Naast het werk in bestaande massaorganisaties (zoals de vakbonden, wijkorganisaties, jeugdhuizen, verenigingen voor internationale solidariteit en vrede, milieuorganisaties, enz.) kan ook de partij het initiatief nemen voor nieuwe massaorganisaties. Dan hebben we het hier over organisaties die actief zijn rond één terrein van het partijprogramma en op dat terrein een breder publiek aantrekken van niet-partijleden. De belangrijkste massaorganisatie van de partij is de jongerenorganisatie Comac. Daarnaast zijn er onder meer Marianne, de vrouwenwerking; de Pioniers, de kinderwerking; en Vriendschap Zonder Grenzen, de vluchtelingenwerking.

30. *We zoeken zo breed mogelijke bondgenootschappen.*

In elke strijdbeweging op het vlak van sociale vooruitgang, democratie, internationale solidariteit, vrede en bescherming van de natuur, ontwikkelen we een actieve eenheidsfrontpolitiek. De bedoeling is om een zo breed en sterk mogelijke mobilisatie tot stand te brengen. Eenheidsfronten leiden massabewegingen. Samenwerken kan ook betekenen dat toegevingen op het platform worden gedaan om de eenheid te be-

waren. Dit gaat in tegen de sektarische tendensen van “het grote gelijk”.

Binnen het front willen we het positieve-waarderen in de organisaties waarmee we samenwerken. De PVDA streeft naar een open, eerlijke en vertrouwensvolle houding tussen de verschillende partners in het front. Als er kritieken te maken zijn, dan willen we dat doen op gematigde wijze. Het doel moet steeds zijn om het frontwerk en de actie te versterken.

Piano spelen met 30 toetsen

Het is de bedoeling om zoveel mogelijk tactische wenken tegelijk toe te passen. Een goed voorbeeld daarvan wordt gegeven door groepslid Christine uit Gent. Ze begint in haar wijkcomité een strijd tegen de wateroverlast. Ze past daarin direct verschillende tactische principes toe:

- Het probleem op zich al belangrijk vinden om zich er mee bezig te houden (punt 14). Vroeger kregen we de deur op de neus als we zeiden dat we van de PVDA waren. De wijkbewoners zijn nu zeer positief tegenover ons.

- Ze heeft alle gevallen bijeengezet (punt 10) en is daarmee naar het wijkcomité gestapt (punt 11).

- Het wijkcomité is ontvangen door de burgemeester. Dat was op zich al een overwinning (punt 16).

- Ze hebben een dossier opgesteld met gevallen en gevolgen van de overstroming en hebben op basis daarvan eisen opgesteld (punt 15)?

- Door zich tactisch op te stellen in de bespreking met de burgemeester (ook het positieve erkennen) heeft ze zich kunnen opwerpen als verantwoordelijke van het comité (punt 20).

3. De PVDA puur zichzelf. Het positieve profiel van de partij van eerst de mensen

Wij willen het profiel van de partij zelf bepalen. Daar kunnen we actief aan werken. Al hebben we niet alle elementen zelf in de hand, we kunnen wel zélf actief werken aan een positief profiel van de partij. Aan het voorstellen van de partij zoals ze is. En niet zoals ze wordt beschreven in vooroordelen, clichés en halve waarheden.

Ons profiel ligt besloten in onze *baseline* “Eerst de mensen, niet de winst”.

1. *Een veelzijdige politieke partij.*

Een partij die zich in de eerste plaats opstelt als een politieke partij. Wij zijn geen syndicale drukingsgroep. Maar een partij die zich doorheen politieke acties richt naar het geheel van de werkende bevolking. We komen als partij in de eerste plaats naar buiten als een partij met een sterke sociale agenda. Een partij die streeft naar sociale rechtvaardigheid en internationale solidariteit. Een partij die opkomt voor de democratische rechten en de vrede. Een partij die zich inzet voor het behoud van het milieu voor de komende generaties. Een partij die een einde wil stellen aan de uitbuiting van de mens.

2. *Een partij waar werkende mensen zich thuis voelen.*

Een partij waar arbeiders, bedienden, ambtenaren, jongeren en intellectuelen, en zelfstandigen welkom zijn. Een partij waar ieder lid zich thuis voelt en fier is op zijn partij. Een partij waar iedereen volgens zijn eigen ritme een steentje bijdraagt. Een actieve ledenpartij opgebouwd in bedrijven, kantoren, gemeenten en wij-

ken. Een partij van vlees en bloed. En daar hoort ook humor bij. Dus geen “overernstige” partij van “veel te serieuze mensen”.

3. Een partij van (kleine) overwinningen.

Niet alleen een partij die het goed weet uit te leggen, maar vooral een partij die er iets aan doet. Geen partij die jammert hoe slecht het wel gaat, maar een partij die perspectief biedt door de werkende bevolking te helpen om concrete overwinningen af te dwingen.

4. Een transparante partij, een glazen huis.

Wij hebben niets te verbergen. Wij werken niet via achterkamer-tjes en lobbywerk. Wij hebben een open en democratische werkwijze. Onze fundamenten zijn van staal, ons huis is van glas.

5. Een luisterende partij.

Een partij die voortdurend werkt met bevragingen. Een luisterend oor naar wat leeft op de werkvloer, op school of kantoor, of in de wijk. We blijven eigenzinnig, maar zijn niet langer eigenwijs. Dus niet de partij van “het grote gelijk”, niet de partij van “het belerende vingertje”, en evenmin de partij van “de waarheid in pacht”.

6. Een genuanceerde partij.

Met onderbouwde analyses, standpunten en tussenkomsten. In onze taal laten we zoveel mogelijk de feiten voor zich spreken. Geen zwart-wit-partij. Dus geen partij met uitroepetekentaal en met overladen superlatieven. Maar wel nog een partij die links voor de raap is, en zonder blad voor de mond zegt waar het op staat.

7. Een partij van de daad.

Geen praatbarak. Een actiepartij, een partij die er iets aan doet. Zoals Geneeskunde voor het Volk, met zijn vijftig dokters in elf praktijken die gratis 25.000 patiënten verzorgen die bij hen zijn ingeschreven.

8. Een partij die weet samen te werken.

Samenwerking met de grote sociale organisaties en met iedereen die opkomt voor sociale vooruitgang, democratische rechten, internationale solidariteit, vrede en de bescherming van het milieu. De strijd voor goedkopere medicamenten (kiwi) is daar een voorbeeld van.

9. Een communistische partij van vandaag, die haar eigen weg zoekt. Zonder dogma's of rigide kookboekmodellen.

4. Bijzondere aandacht voor de syndicale tactiek

4.1. Onze fundamentele houding is er een van versterking van de vakbonden

De vakbonden zijn de belangrijkste massaorganisaties van de werkende klasse. De vakbonden vervullen een rol die anders is dan die van de partij. De partij organiseert allen die streven naar het socialisme (dat is natuurlijk niet “heel de werkende klasse”). De vakbond daarentegen organiseert, zeker in ons land, bijna geheel de arbeidersklasse als klasse.

Er bestaat aldus geen “concurrentie” tussen de partij en de vakbond. Integendeel. De vakbond is onvervangbaar om de ar-

beidersklasse te verenigen in de strijd tegen het kapitaal. In een periode waarin opdeling en versnippering een centrale strategie is van het kapitaal is dit meer dan ooit een taak die we volledig naar waarde moeten schatten. Het is de taak van de vakbond om de klassenstrijd te leiden en daar willen we ons in de vakbond mee voor inzetten. De vakbond behoort als geheel tot het front voor sociale vooruitgang, voor democratie, voor vrede, voor bescherming van de natuur. Onze basishouding in heel ons optreden moet er een zijn van versterking van de vakbonden.

Als politieke partij verdedigen we onze standpunten naar de vakbonden. We streven daarbij naar eenheid met de overgrote meerderheid van vakbondsverantwoordelijken en vakbondsafgevaardigden.

De vakbond wordt doorkruist door verschillende politieke stromingen. Er zijn vele antikapitalistische krachten werkzaam en er zijn ook krachten die verzoening prediken met het systeem. Die tegenstelling is geen tegenstelling tussen de top en de basis maar doorloopt de gehele vakbond, van hoog tot laag. Als partij richten we onze kritieken op de burgerlijke partijen die hun standpunten proberen door te drukken in de vakbonden en die het kapitaal in bescherming nemen. We weten dat sommige vakbondsverantwoordelijken hieraan actief meewerken. Als we kritiek maken doen we dat op een tactische manier: met mate, vanuit een positieve instelling en steunend op de standpunten van de massa. We roepen op om ten volle de democratie te ontplooien en bieden op die manier een uitweg. We steunen op een positieve manier de goede standpunten van de vakbonden.

Op cruciale momenten in de strijd verdedigt de partij haar visie, maar legt zich neer bij de beslissingen van de meerderheid.

Ook dat is in strijd met het verleden waar we dikwijls opriepen tot avonturen terwijl er geen syndicaal relais meer was.

4.2. We komen op voor zo groot mogelijke democratie in de vakbonden

Aan de basis leeft er veel antisindicalisme. Dat is dikwijls beïnvloed door de patroons en rechts, maar het komt ook voort uit gebroken strijdbewegingen, uit ontgoocheling over beslissingen van sommige vakbondsverantwoordelijken. De vakbond heeft als taken: de werkers verenigen in de strijd tegen het kapitaal en een opvoedingsorganisatie zijn voor een andere maatschappijvisie. Dit kan niet zonder de breedste ontplooiing van de democratie. Alle standpunten moeten kunnen aan bod komen.

4.3. We komen op voor een zo groot mogelijke eenheid van de vakbonden

De verdeling in drie “concurrerende” vakbondsorganisaties is geen goede zaak en leidt dikwijls tot onnodige conflicten en scheuring onder de massa. Ons tactisch optreden in de vakbonden vertrekt steeds vanuit een eenheidsstreven. We komen op voor maximale eenheid en samenwerking tussen de drie vakbonden en we bekampen ook de opdeling van de vakbonden volgens nationalistische breuklijnen.

Partij van de werkende mensen

Hoofdstuk 4. Partij van de werkende mensen

Inhoud

Inleiding 109

1. Wij willen de partij van de werkende mensen worden 109
 - 1.1. Wat bedoelen we met “de partij van de werkende mensen”? 109
 - 1.2. Partijfierheid, gebaseerd op concrete realisaties 110
 - 1.3. De uitdaging vandaag: een doorbraak bij de werkende bevolking 111
 - 1.4. Willen we de maatschappij veranderen, dan moeten we een partij van het volk zijn 112
2. Hoe en waar de partij uitbouwen? 112
 - 2.1. Ons stevig inplanten in de wereld van de arbeid 112
 - a. Bedrijven en kantoren: ons eerste werkterrein 112
 - b. De vakbonden omarmen 112
 - 2.2. Gemeentelijke en plaatselijke werkingen uitbouwen 115
 - 2.3. Samenwerking-wisselwerking zoeken tussen de verschillende basisgroepen van de partij (bedrijven en lokale werkingen) 116
 - 2.4. Samenwerking zoeken met al diegenen die streven naar een rechtvaardige samenleving 117
 - 2.5. Voorrang aan de jeugd 117
3. De actieve ledenpartij 118
 - 3.1. De actieve partij 118
 - 3.2. De ledenpartij 120

- a. Partij kiezen 120
 - b. Onze doelstelling:
5000 leden tegen juni 2010 120
4. De verschillende niveaus in de partij 121
- 4.1. Drie verschillende niveaus van engagement 121
 - a. De militanten 121
 - b. De groepsleden 122
 - c. De raadgevende leden 123
 - 4.2. Respect voor de rechten en engagementen van elk niveau 124
 - 4.3. *You'll never walk alone*: groepsdynamiek 126
5. Bij de PVDA heeft iedereen recht op
aangepaste vorming 127
- 5.1. Vorming op de basisgroepen 127
 - 5.2. De basisvorming 127
 - 5.3. Opleiding voor het opstarten van een basisgroep 128
 - 5.4. Militantenschool 128
 - 5.5. Arbeiderskaderledenschool 128
 - 5.6. Kaderledenschool Achtste Congres 128
 - 5.7. Andere vormen 128
6. Wat moet er nog veranderen om deze doelstellingen te
kunnen bereiken? 129
- 6.1. De partij 129
 - 6.2. De werkstijl van de kaderleden 130

Inleiding

Werkende mensen. Jong en oud, gezond en ziek, met kinderen en zonder kinderen, manen en vrouwen, Franstalig, Nederlandstalig en anderstalig. Ze worden steeds meer in de kou gezet door de klassieke politieke wereld.

Onze partij maakt een keuze. De partij van de werkende mensen te worden, meer nog dan vandaag. Een partij waar arbeiders, bedienden, ambtenaren, werklozen, jongeren, intellectuelen en zelfstandigen zich “thuis” voelen. Een partij die de vakbonden omarmt en niet bekampt. Een actieve partij die op veel meer plaatsen te zien is. Een ledenpartij, gebaseerd op basisgroepen met een goede groepsdynamiek. Die zowel in bedrijven als in gemeenten sterk ingeplant is met een goede wisselwerking tussen beiden. Een vormende partij ook, die meer aandacht besteedt aan scholingen op alle niveaus.

1. Wij willen de partij van de werkende mensen worden

1.1. Wat bedoelen we met “de partij van de werkende mensen”?

In hoofdstuk 2 hebben we uiteengezet dat we een globale visie hebben op de arbeidersklasse. Een visie die eenmaakt en niet verdeelt.

We richten ons in de eerste plaats naar de brede werkende klasse. In ons land gaat dat over ongeveer vier miljoen mensen en hun gezinnen.

Als we spreken over arbeidersklasse dan spreken we dus naast arbeiders, óók over bedienden, ambtenaren, verpleegsters, le-
raars, werklozen, enz.

Een partij van de werkende mensen, een arbeiderspartij worden, betekent voor ons dat al die mensen zich thuis voelen in de partij.

1.2. Partijfierheid, gebaseerd op concrete realisaties

De Partij van de Arbeid van België (PVDA) werd geboren uit de fusie tussen de linkse studentenbeweging en de arbeidersbeweging (de Ford-staking in 1968, de Limburgse mijnstaking in 1971, de dokstaking in 1973...). Vanaf het begin werden actieve arbeiderskernen opgebouwd, zoals bij de scheepsherstellers van Cockerill Yards, de Limburgse mijnen, de scheepswerven van Boel Temse, de Antwerpse haven, enz. Na een periode van tien jaar opbouw werd op 4 november 1979 de PVDA officieel opgericht.

In die afgelopen 30 jaar werd de partij verder uitgebouwd. Met als rode draad een stevig engagement aan de kant van het volk. En telkens in het perspectief van een socialistische samenleving. Toen de Berlijnse Muur viel, na de contrarevolutie van 1989, wist de partij stand te houden. Sinds 2004 werkt de partij aan een grondige vernieuwingsbeweging, die verzilverd werd op het Achtste Congres. Vandaag is onze *partijfierheid* gebaseerd op dat wat we hebben gerealiseerd.

De PVDA, dat is:

- een nationale partij, die actief is in heel het land,
- een partij die een vaste werking heeft in 45 grote bedrijven, en actief is rond 75 andere bedrijven,
- een partij die een goede werking heeft in 22 steden en gemeenten, en die 15 verkozenen telt in 8 gemeenten,

- een partij die een wekelijks twee kranten uitbrengt: *Solidair* in het Nederlands en *Solidaire* in het Frans,
- een partij die het initiatief nam om 11 gratis groepspraktijken van Geneeskunde voor het Volk op te richten, waar 50 dokters meer dan 25.000 patiënten verzorgen,
- een partij met een actieve jongerenbeweging Comac, die actief is aan 6 universiteiten en verschillende scholen,
- een partij met tientallen advocaten die werken in dienst van het volk en voor democratische en sociale rechten,
- een partij met organisaties zoals de vrouwenbeweging Marianne, de vluchtelingenorganisatie Vriendschap Zonder Grenzen, een brede internationale werking.

1.3. De uitdaging vandaag: een doorbraak bij de werkende bevolking

In 2009 bestaat de PVDA 30 jaar. Wij hebben stevige fundamenten, een uitstekende organisatie en brede initiatieven. De volgende stap die we moeten zetten, is de definitieve doorbraak onder de werkende bevolking. Daarbij moeten we ook *bepaalde gewoontes uit het verleden durven in vraag stellen*. Heel wat arbeiders, bedienden en ambtenaren vonden zich niet terug in de te hoge eisen voor toetreding en werking. Verschillende werkende mensen zijn van ons vervreemd omdat de partij bij hen vaak als elitair, als een partij van “supermensen”, overkwam. Gewone mensen, met hun sterke en zwakke kanten, herkenden zich niet in een partij die te veel gericht was op een beperkte kaderledengroep. Dat willen we veranderen, en het is vandaag ook mogelijk om die veranderingen met zijn allen te realiseren.

1.4. Willen we de maatschappij veranderen, dan moeten we een partij van het volk zijn

We hebben nood aan een partij die zeer goed ingeplant is in alle lagen van de bevolking. Het zijn die vele honderdduizenden die dagelijks optrekken naar bedrijven en kantoren die dé motor zijn voor maatschappelijke verandering. Hun gevecht voor een menswaardig leven is een essentiële factor om het socialisme te bereiken. Daarom dienen we vandaag onze poorten wijd open te zetten. We hebben een stevige partij, maar ons ledenaantal is ondermaats.

2. Hoe en waar de partij uitbouwen?

2.1. Ons stevig inplanten in de wereld van de arbeid

a. Bedrijven en kantoren: ons eerste werkterrein

De arbeiders en bedienden die werken in de industrie en de andere sleutelsectoren (post, spoor, vlieghaven, haven....) vormen de kern van de werkende klasse. Door hun strategische positie in het productieproces zijn zij de belangrijkste kracht in het veranderingsproces. Voor een partij zoals de onze is het daarom van wezenlijk belang dat we daar sterk staan.

Ook al is er een grotere (werk)druk in de bedrijven, zijn er massale herstructureringen en steeds moeilijkere werkomstandigheden: het is aan ons om creatief te zoeken naar nieuwe en goede wegen voor de partijwerking binnen de bedrijven en productieketens.

De arbeidersgeschiedenis in ons land leert ons dat bijna alle grote strijdbewegingen vertrokken zijn en aangevoerd werden

vanuit grotere bedrijven of sectoren. Dat was zo voor de algemene stakingen in 1932, 1936 en 1960-61. Dat was zo tijdens de grote strijdbeweging tegen het Globaal Plan in 1993. Dat was zo met de strijdbewegingen in de staalsector, de mijnen, de scheepsbouw. Alsook bij de havenarbeiders die de Europese afbraakmaatregelen verhinderden. En het was evenzeer zo tijdens de strijd tegen het Generatiepact in 2005.

De essentiële kracht van de beweging ligt in de organisatiegraad van de arbeiders in de grote bedrijven, want de grote ondernemingen omvatten het deel van de arbeidersklasse dat niet alleen in aantal overwegend is, maar meer nog in invloed, in bewustzijnsniveau, in strijdvaardigheid. Vandaar dat we ernaar streven dat elk groot bedrijf, kantoor of productieketen een rode burcht wordt.

Dé uitdaging is: hoe maken we van de tientallen grote bedrijven, kantoren en productieketens in België werkelijk bastions voor de arbeidersstrijd?

Vele leden maken in de bedrijven en kantoren is daarom onze belangrijkste zorg voor de komende jaren. Hierdoor zal de slagkracht van de partij en de invloed op de strijd toenemen. Wij willen een antikapitalistische stroming onder arbeiders, bedienden en ambtenaren opbouwen.

b. De vakbonden omarmen

De arbeiders hebben vroeger vakbonden opgericht om niet alleen te staan tegenover de patroons. Zij hebben zich verenigd om betere leef, loon- en arbeidsvoorwaarden te bekomen.

Ook al staan de posities van sommige topleiders soms haaks op de eisen en verwachtingen van vele arbeiders, toch blijft vandaag één zaak overduidelijk: de vakbonden zijn de belangrijkste

massaorganisaties van de werkende klasse. Zij kunnen een dam opwerpen tegen de versnelde afbraak van vele sociale verworvenheden. Zij zijn in staat nieuwe sociale en democratische verworvenheden af te dwingen. En zij maken het mogelijk dat heel veel arbeiders, bedienden en ambtenaren zich in de “school van strijd” vormen voor een maatschappij zonder uitbuiting. Als arbeiderspartij hebben we de plicht met zijn allen de vakbonden zo sterk mogelijk te maken.

In België is 75 % van de arbeiders, bedienden en ambtenaren georganiseerd in de vakbonden. Ze tellen samen drie miljoen leden. Ze zijn de grootste sociale organisatie in het land en bezitten het grootste antikapitalistische potentieel. Vele directe eisen van de vakbonden sluiten het nauwst aan bij die van de PVDA.

Daarom moeten onze leden daar zijn waar de massa van de werkende bevolking is georganiseerd. Onze leden dienen, zoveel mogelijk, een actieve rol te op te nemen voor de versterking van de grote vakbonden.

Door onze positieve houding van samenwerking tijdens het Generatiepact, door op een juiste basis het debat aan te gaan met talrijke vakbondsverantwoordelijken is er openheid gegroeid naar de partij toe. Door de banden te versterken kan de samenwerking alleen maar groeien.

De syndicale delegatie en militantengroep zijn het hart van de vakbond op de onderneming. Daarom is de ondersteuning van en samenwerking met delegees en militanten van het bedrijf, een wezenlijke opdracht voor onze bedrijfswerkingen.

In het boek van Jan Cap, *In naam van mijn klasse*, werd de ervaring van de scheepswerf van Boel Temse opgetekend. In het boek van Jan Grauwels en Luc Cieters, *De slag om de mijnen*, werd de strijd van de Limburgse mijnwerkers samengevat. En in

het boek van Gilles Martin, *Ceux de Clabecq*, werd de opbouw van het strijdsyndicalisme op de staalfabriek Forges de Clabecq, weergegeven.

De vakbond omarmen is een zaak van heel de partij. Wij sporen elk partijlid aan om ook lid te worden van de vakbeweging. Wij willen ook dat alle werkingen en afdelingen de nodige aandacht besteden aan het vakbondswerk: de internationale werking, Geneeskunde voor het Volk, jongeren, advocaten, enz.

2.2. Gemeentelijke en plaatselijke werkingen uitbouwen

Indien we onze partij breed willen inplanten, dan zullen we vele plaatselijke en wijkgebonden werkingen dienen op te richten. Daar wonen tienduizenden arbeiders, arbeidersvrouwen, jongeren die we nu niet bereiken. Ook in gemeenten en steden, in hun wonen en leven, ondervindt de werkende klasse de uitbuiting: hoge energieprijzen, dure geneeskunde, slechte voorzieningen.

Op plaatselijk vlak zijn er vele noden en eisen en tegelijk talrijke mogelijkheden voor de werkende bevolking om zich te organiseren en verzet te bieden (zie de geslaagde acties in Zelzate, Herstal, Hoboken, Deurne, Genk, Lommel, La Louvière, Seraing...) Er zijn de sluiting van klinieken, de gemeentelijke taksen, de milieuproblemen, de vuilniszakken... Allemaal grote en kleine zaken die de arbeiders en hun gezinnen beroeren. Door meer lokale werkingen op te zetten kunnen we onze invloed in wijken, gemeenten en steden vergroten. Zo kunnen we hier ook overwinningen realiseren.

Onze verkozenen in de gemeenteraad werken onder het motto: straat-raad-straat. Actie voeren met de bevolking voor oplos-

singen voor de problemen van de mensen blijft hun belangrijkste opdracht.

2.3. Samenwerking-wisselwerking zoeken tussen de verschillende basisgroepen van de partij (bedrijven en lokale werkingen)

Voor de leden van de bedrijfswerkingen blijft hun eerste werkterrein de fabriek of het kantoor. Maar tegelijk willen we meer samenwerking met de lokale werkingen en omgekeerd.

De lokale werking kan de fabriekswerking helpen bij het verzorgen van propaganda en andere activiteiten. Gemeentelijke werkingen kunnen ook leden aanbrengen voor de bedrijfswerkingen. Dokters van Geneeskunde voor het Volk kunnen bijdragen leveren rond de veiligheidsproblematiek op bedrijven.

De bedrijfswerking en de gemeentelijke werking kunnen op plaatselijk vlak elkaar ondersteunen. Samen kunnen ze deelnemen aan laagdrempelige activiteiten. Een volksfeest met 1000 aanwezigen in Zelzate, het Mosselseest in Hoboken of het Bal van Nadia en Johan in Herstal zijn belangrijke gebeurtenissen. Het maakt de partij aantrekkelijk voor een brede groep van mensen.

De leden van de bedrijfswerkingen kunnen deelnemen aan deze activiteiten en hun vrienden meebrengen.

Sommige arbeiders, ook syndicalisten, hebben vooral interesse voor plaatselijke acties, zijn actief in plaatselijke clubs. Sommigen willen liever actief zijn in hun gemeente. Wij willen deze keuze respecteren en ook mogelijk maken. Ook plaatselijk zijn er activiteiten van vakbonden, derdewereldgroepen, comités... Die zijn evenzeer belangrijk voor de partij. We roepen onze

leden op – in de mate van het mogelijke – actief te zijn op de diverse terreinen.

Ook als leden van een arbeiderswerking in hoofdzaak georganiseerd zijn in de basisgroep van hun bedrijf, toch worden ze ook vrijblijvend uitgenodigd op belangrijke algemene ledenvergaderingen in de streek of gemeente (bijvoorbeeld rond verkiezingen). En we moedigen hen aan deel te nemen aan plaatselijke acties (bijvoorbeeld als in hun buurt een postkantoor wordt gesloten).

2.4. Samenwerking zoeken met al diegenen die streven naar een rechtvaardige samenleving

Wij willen samenwerken met alle sociale organisaties en personen die zich inzetten voor sociale vooruitgang, democratie, internationale solidariteit, vrede en behoud van het milieu.

2.5. Voorrang geven aan de jeugd

De jeugd is de toekomst. Wij willen dat alle basisgroepen extra aandacht besteden aan de massa jonge werkenden in ons land. Een deel van onze leden naderen de vijftig jaar. Wij willen dat alle leden een bijzondere belangstelling tonen voor hun jongere collega's en werkmakkers. Net als voor de thema's die hen bezighouden.

In de wijkwerkingen en gemeentelijke werkingen willen we voorrang geven aan de jonge en actieve gezinnen.

De PVDA zal jonge partijleden aanmoedigen om in bedrijven en vakbonden te gaan werken. Zij kunnen ons helpen dichter bij de leefwereld van de jonge arbeiders te staan.

Algemeen willen we jongeren meer interesse doen krijgen voor de wereld van de arbeid. Door hen mee te nemen naar piketten, openlijke vakbondsvergaderingen...

Aan onze jongeren vragen we dat ze meewerken aan de activiteiten van jongerenafdelingen van het ACV en ABVV.

Wij willen dat onze “oudere” arbeiders en syndicalisten, die veel ervaring hebben, ingeschakeld worden bij het coachen van nieuwere en jonge partijleden.

3. De actieve ledenpartij

3.1. De actieve partij

Onze partij is nog veel te weinig bekend. Meer activisme is nodig, zodat we op veel meer plaatsen te zien zijn. Zodat de mensen iets van de PVDA horen. Dat kan vandaag indien we er in slagen al onze nieuwe leden een taak geven.

- De PVDA moet *overall zijn waar de werkers actie* voeren. Woordvoerders betuigen hun solidariteit en ondersteunen actievoerders en stakers met concrete middelen (steunophaling, affiches, stickers, PVDA-TV, fotoreportages maar ook soep, koffiekoeken, enz.).
- *Solidair* speelt een rol in dit militantisme. Wij bieden de krant aan op betogingen, acties en op andere plaatsen. Wij willen meer inspanningen doen om abonnementen te maken. Daarnaast kan men – als vorm van promotie – *Solidair* gratis uitdelen aan stations, bibliotheken, syndicale activiteiten of andere openbare plaatsen.

- Een drietal keer per jaar een *nationale folder* van de PVDA op zeer ruime schaal bussen en op grote schaal verspreiden aan bedrijven en kantoren.
- Net zoals in de gemeenten Hoboken, Zelzate en Herstal een *gemeentelijk krantje* bestaat, kunnen onze basisgroepen op het bedrijf samen met hun leden een *bedrijfs- of sectorkrantje* maken. Hiervoor kan men mensen uit het bedrijf samenbrengen en nieuwe leden maken.
- De leden dienen *over goed gratis materiaal* te beschikken om de partij voor te stellen aan nieuwe mensen.

We willen het voorbeeld van Zelzate veralgemenen in de partij.

- Een partij die mobiliseert, strijd en vecht samen met de leden.
- Een partij die heel goed de verzuchtingen van het volk aanvoelt en weet om te zetten in daden.
- Een partij die veel leden organiseert.
- Een partij die kleine overwinningen behaalt.
- Een partij die haar leden waardeert voor wat ze doen.
- Een partij die feest met gans de gemeente, niet enkel met de kleine kring.
- Een partij die vorming organiseert.

In 2009, ter gelegenheid van het 30^e verjaardag van de partij, zal het boek van de geëngageerde journalist Thomas Blommaert, *Het geheim van Zelzate*, worden uitgebracht. Wij willen dit boek gebruiken als springplank, om het actieve partijmodel uit de rijke ervaring van Zelzate te veralgemenen.

3.2. De ledenpartij

In juni 2007 telde de PVDA 2885 leden. In 2006 waren het er 2335. Een stijging van 550 het laatste jaar. Dat is hoopvol. Maar we kunnen zeker nog beter als alle leden van de partij meedoen.

a. Partij kiezen

We stellen iedereen een lidkaart voor die sympathie heeft voor de PVDA of voor één of ander thema. Een lidkaart geeft het lid het gevoel bij zijn of haar partij te horen: “De PVDA is mijn partij”. Het aanbieden van een lidkaart is een permanente opdracht. Zowel in campagnes als in (het heetst van) de strijd is het aanbieden van lidkaarten in het bijzonder aan de orde; dan kiezen mensen partij. We missen veel kansen als we dat pas maanden erna doen.

Wij stellen voor dat elk lid steeds vijf lidkaarten bij zich heeft en zich de vraag stelt: “Heb ik mijn werkmakkers, collega’s in de vakbond, mijn familie, in mijn sportclub of op elke actie die gebeurt, al de lidkaart van de PVDA voorgesteld?”

b. Onze doelstelling: 5.000 leden tegen juni 2010

Elk nieuw lid zal bij hem of haar thuis een geschenk ontvangen en een infofarde.

De vernieuwing van de lidgelden voor het jaar 2008 wordt gekoppeld aan een campagne om het lidgeld te betalen met domiciliëring. Nieuwe leden worden gevraagd om bij voorkeur te betalen met domiciliëring.

Militanten en groepsleden betalen hun bijdrage op hun vergadering.

4. De verschillende niveaus in de partij

De voorbije jaren hebben we de partij verruimd met arbeiders, syndicalisten en vele andere mensen. We vroegen de partijwerkers om te experimenteren en diverse creatieve ervaringen op te doen. Het Congres wil de volgende jaren die verbreding beschermen en voortzetten.

Maar tegelijk legt het Congres een aantal regels vast, die de rechten en engagementen van de verschillende niveaus bepalen. Het zijn regels die gelden in heel de partij, van Herstal tot Oostende, van Genk tot Bergen.

De partij verzamelt iedereen die streeft naar een socialistische samenleving, naar een maatschappij zonder uitbuiting van de mens door de mens.

We organiseren ons om dat historische doel te bereiken. Daarom heeft de partij de collectieve slagkracht nodig van al haar leden. Een vinger kan je breken, een vuist niet. Om die slagkracht te krijgen, heeft de partij werkingsregels nodig, vastgelegd in *Statuten*.

4.1. Drie verschillende niveaus van engagement

De Partij kent drie verschillende niveaus en vormen van lidmaatschap: de raadgevende leden, de groepsleden en de militanten. Elke vorm van lidmaatschap kent haar eigen rechten en engagementen.

a. De militanten

Om onze wens van een grotere ledenpartij waar te maken hebben we vele nieuwe militanten nodig. Militanten die de nieuwe leden moeten helpen in het dagelijkse werk. Wij wensen dat vele werkende mensen militant worden, maar ook jongeren en stu-

denten. Dat zal ons helpen om zowel te verjongen als om een arbeiderskarakter te verkrijgen.

In de nieuwe statuten bepalen de artikels 12, 19 en 20, de rechten en engagementen van de militant.

b. De groepsleden

De groepsleden zijn georganiseerd in basisgroepen. Basisgroepen kunnen bestaan in bedrijven, gemeenten en in andere werkingen.

De partij is opgebouwd vanuit deze basisgroepen. Ze zijn de motoren van de werking van de PVDA onder het volk. Om veel meer mensen toe te laten, willen we een veel opener concept voorstellen. Het moet eenvoudig zijn om deel te nemen aan de basisgroepen. De groepsleden moeten er zich ook thuisvoelen.

Tegelijkertijd werken de basisgroepen volgens een aantal strikte criteria, die het Congres vastlegde in de artikels 15 en 16 van de nieuwe statuten.

Wie kan toetreden tot een basisgroep van de PVDA?

Artikel 11 van de nieuwe statuten bepaalt dat elke raadgevend lid kan toetreden tot de basisgroep, wanneer hij of zij:

- Een lidkaart heeft.
- Een persoonlijk ledenformulier heeft ingevuld.
- Een maandelijks partijbijdrage van 5 euro betaalt.
- Regelmatig aan de bijeenkomsten van de basisgroep deelneemt.
- Aanvaardt dat de partij werkt volgens de Partijstatuten en de Congresdocumenten.

De basisgroep en het hogere orgaan dienen de toetreding van nieuwe groepsleden goed te keuren.

Hoe werkt de basisgroep met haar raadgevende leden?

De basisgroep werkt actief met alle raadgevende leden en baseert haar actie op de inbreng van die leden. Ze bespreekt dus met alle raadgevende leden hoe die best een bijdrage aan de partijwerking kunnen leveren.

Ze zorgt voor een kameraadschappelijke groepsdynamiek en handelt volgens het collectieve principe: één voor allen, allen voor één.

c. De raadgevende leden

Hoe wordt men raadgevend lid?

In artikel 10 van de nieuwe statuten is vastgelegd hoe men raadgevend partijlid wordt:

Iedere man of vrouw, die de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt, zich herkent in de partij en haar werking, een ledenformulier invult en een jaarlijks lidgeld betaalt, kan raadgevend lid worden.

Het jaarlijks lidgeld bedraagt 20 euro, voor een gezin 30 euro. Elk lid ontvangt maandelijks het partijblad *Solidair*.

Wat is de rol en het belang van de algemene ledenvergadering (ALV)?

We willen het belang van de raadgevende leden en de algemene ledenvergadering, hun dynamiek en kracht, benadrukken en herwaarderen.

Artikel 14 van de nieuwe statuten bepaalt de rol van de algemene ledenvergadering:

De algemene ledenvergadering brengt alle leden van een bepaald bedrijf, regio of werkterrein samen. Via de ALV betreft de partij

de raadgevende leden bij de partijactiviteiten en de campagnes. De ALV staat open voor alle leden (raadgevende leden, groepsleden en militanten), maar ook voor sympathisanten die overwegen lid te worden.

Om stemrecht te hebben op de ALV, moet men lid zijn. De ALV gaat minstens door om de zes maanden.

4.2. Respect voor de rechten en engagementen van elk niveau

Het Congres spreekt zich uit tegen het vermengen van de verschillende niveaus in de partij. Namelijk tegen het toelaten in de basisgroepen- of op de vergadering van de basisgroep- van raadgevende leden, als die de vijf voorwaarden van groepslid (nog) niet kunnen of willen nakomen.

Waarom?

De vijf voorwaarden voor toetreding tot een basisgroep zijn de uitdrukking van een concreet engagement in een georganiseerde eenheid van de partij.

Ze zijn de uitdrukking van een engagement als actief deel van het geheel van de partij.

Ze zijn de uitdrukking van het engagement om volgens bepaalde democratische regels te werken, op een collectieve en gemeenschappelijke basis.

Dat alles is nodig om de collectieve slagkracht van de partij te garanderen. Juist die collectieve slagkracht is essentieel voor ons partijmodel als communistische partij. Het is noodzakelijk om – als één man – de klassenstrijd te kunnen leiden.

Raadgevende leden werken hieraan mee, maar op een ander niveau. Dat engagement respecteren we. We vragen hen hun rol

te spelen op de ALV en mee te werken aan de activiteiten van de basisgroep.

Het Congres maakt twee uitzonderingen op deze regel.

1. Bij het oprichten van nieuwe partijgroepen (basisgroepen in opbouw).

We roepen raadgevende leden en groepsleden op, om op hun terrein, nieuwe partijgroepen op te bouwen. Dat zullen vandaag dikwijls bijeenkomsten zijn met raadgevende leden, eventueel met groepsleden, samen met sympathisanten. We stimuleren verschillende tussenvormen, met als doel (op termijn) een echte basisgroep te vormen. Artikel 18 van de nieuwe statuten voorziet uitdrukkelijk die mogelijkheid: “Leden die in hun regio, onderneming of op hun werkterrein een nieuwe partijgroep willen oprichten, vragen dat aan bij hun provinciale leiding. Indien de aanvraag aanvaard wordt, legt de provinciale leiding de afspraken vast voor eventuele basisgroepen-in-opbouw.”

2. Het openzetten van basisgroepen tijdens een belangrijke strijd. We wensen de basisgroepen open te zetten in periodes van belangrijke strijd. Tijdens de strijd tegen het Generatiepact (2005) en de gemeenteraadsverkiezingen (2006) hebben diverse werkingen dit met succes toegepast. Met als resultaat: omvangrijke basisgroepen. Het is immers op zo'n moment dat vele actieve mensen zich meer willen engageren.

Daarom is artikel 17 in de nieuwe statuten opgenomen: “In geval van een belangrijke strijd kunnen de Provinciale Raad of de Nationale Raad de basisgroep(en) voor een welbepaalde tijd

openzetten voor de raadgevende leden die meer actief willen zijn.”

4.3. *You'll never walk alone* : groepsdynamiek

Opdat de partij echt een thuis wordt voor de werkende mensen, moeten de leden zich ook goed voelen in de partij. In de partij ben je niet alleen. *You'll never walk alone*. Je maakt deel uit van een sterk geheel. Waar er solidariteit en hulp is, wederzijds respect en groepsdynamiek. Vandaar dat we volgende vuistregels belangrijk vinden:

- Zoveel mogelijk de groepsdynamiek ontwikkelen; tegelijk moet iedereen zich op zijn plaats voelen.
- Een aangenaam kader scheppen voor de vergaderingen, aandacht voor wat de leden voorstellen. Er mag gerust een drankje, een hapje bij zijn. Samen eens naar de film gaan of een andere activiteit is een aanrader.
- Het individuele werk van de leden centraal zetten. Veel ruimte geven aan bedrijfs- en wijkgebonden problemen. De vergadering moet een instrument tot actie zijn.
- De basisgroep is een ideeënbus, de leden komen met voorstellen en oplossingen.
- Contact houden met de leden tussen de vergaderingen: een telefoontje, sms en mail gebruiken. Mensen leven vandaag met deze communicatiemiddelen.
- We zullen nieuwe leden slechts bij ons kunnen houden als ze zich thuis voelen, als ze hun bijdrage als nuttig ervaren. Daarom is het belangrijk dat elke basisgroep een gemeenschappelijk project heeft, samen besproken en beslist op basis van de ideeën en de problemen die de leden aanbrengen.

5. Bij de PVDA heeft iedereen recht op aangepaste vorming

Wij willen zeven soorten vorming aanbieden.

5.1. Vorming op de basisgroepen

Het eerste instrument voor vorming op de basisgroepen is ons weekblad *Solidair* en de portaalsite www.pvda.be. Voor meer grondige vorming gebruiken we *Marxistische Studies*.

5.2. De basisvorming

De basisvorming is toegankelijk voor iedereen. Ze wordt plaatselijk of provinciaal georganiseerd.

De basisvorming kan een actualiteitsvorming zijn. Het kan gaan over syndicale thema's.

Vorming kan ook georganiseerd worden in de vorm van bezoeken aan tentoonstellingen of het uitnodigen van een schrijver.

De vorming kan ook handelen over een bezoek aan andere zusterpartijen of aan een socialistisch land.

We streven ernaar een aantal kleine boekjes uit te geven naar het voorbeeld van het boekje tijdens de strijd tegen het Generatiepact, bij voorbeeld, waarin het marxisme en actualiteitsthema's aan bod komen.

Belangrijk voor nieuwe groepsleden is een boekje over het programma en de werkingsprincipes van de PVDA (verbonden met de statuten).

5.3. Opleiding voor het opstarten van een basisgroep

Deze opleiding is een hulp voor al diegenen die willen starten met een nieuwe leden- of basisgroep. Het is vooral een school om praktisch een groep te leren leiden. Daarvoor dient een handboekje uitgewerkt.

5.4. Militantenschool

Vorming in de klassiekers van het marxisme aan een ritme van drie weekends per jaar. Deze vorming is bedoeld voor (jonge) intellectuelen en arbeiders.

5.5. Arbeiderskaderledenschool

Om het arbeiderskarakter van de partij te versterken is het noodzakelijk dat we arbeiders opnemen in al de leidinggevende functies. Om dit waar te maken is vorming noodzakelijk.

5.6. Kaderledenschool Achtste Congres

Deze kaderopleiding is bedoeld voor kaderleden die gevraagd worden hoge verantwoordelijkheden op te nemen in de partijleidingen.

5.7. Andere vormingen

Ook andere vormingsinitiatieven zijn interessant. Zo promoot de partij de zomer- en wintercursussen van de Marxistische Universiteit.

6. Wat moet er nog veranderen om deze doelstellingen te kunnen bereiken?

6.1. De partij

We vragen aan onze leden om *zich in te planten op de plaats waar ze wonen en leven*. Want daar gaan hun kinderen naar school, daar is men vaak lid van een club of sociale organisatie. We vragen dat ze meedoen aan activiteiten in de buurt. Het zijn de natuurlijke plaatsen om mensen aan te spreken over onze partij.

De PVDA moet *een open huis worden*. Op zoveel mogelijk plaatsen moeten onze secretariaten een menselijk gezicht krijgen. Open deur met mensen die daar aanwezig zijn. Proper en gezellig. We kunnen zitdagen organiseren rond bepaalde thema's, vaste ontmoetingsmomenten enz. We streven naar zoveel mogelijk openlijke adressen in de kleine steden, gemeenten en wijken. Naar gelang de mogelijkheden kunnen leden zelf ook dingen organiseren voor hun kennissen, voor leden uit de buurt.

De PVDA moet *meer service bieden* om problemen van de werkende mensen te helpen oplossen. Net zoals Geneeskunde voor het Volk moeten veel van onze intellectuele partijleden specialist zijn. We hebben juridische hulp nodig voor de arbeiderswerkingen. Hetzelfde voor de gemeenteraadsleden. Geneeskunde voor het Volk kan meer service bieden, bv. aan Comit es voor preventie en welzijn op het werk. Dienstbetoon rond belastingen, rond energierekeningen.

Als we dit aanpakken kunnen we nieuwe mensen, onder andere intellectuelen inschakelen. Vrijwilligerswerk trekt nog veel jongeren aan.

6.2. De werkstijl van de kaderleden

De partijleiding dient meer te centraliseren en te verwerken van wat er leeft bij onze ingeplante leden. Hiervoor dient de democratie nog meer ontwikkeld. Samen met een betere verwerking van alle activiteitsrapporten.

Van elke campagne dient een nationale balans opgemaakt te worden vertrekkende van de balans die basiswerkingen en provinciale leidingen maken.

Seminaries houden om belangrijke balansen te scholen. Om ervaringen uit te wisselen en zo van elkaar te leren.

De kaderleden dienen meer tijd nemen om te luisteren, te coachen en te centraliseren.

Alle leden van de Nationale Raad dienen concreet verbonden zijn met het werk aan de basis in de provincie waar ze wonen.

Kaderleden nemen deel aan praktijk om pilootervaringen te realiseren en daarna te veralgemenen.

Noten

- 1 De vorige gelijkaardige crisis was die van de jaren 1930 – die op de Tweede Wereldoorlog is uitgelopen. De structurele crisis strekt zich uit over een hele periode. Ze wordt gekenmerkt door een trage groei, een permanent overschot aan productiecapaciteit in de bedrijven en daardoor ook door een permanent hoge werkloosheidsgraad, door een groeiende financiële broosheid. Ze wordt doorkruist door vele conjuncturele crisissen van groei en dan weer inkrimping, die elk maar enkele jaren duren.
- 2 Onder meer door verhoging van het werkritme.
- 3 Door bijvoorbeeld de arbeiders meer te laten produceren voor hetzelfde loon.
- 4 Deze overproductie is dus relatief: de ondernemingen produceren teveel producten in verhouding tot de koopkracht. Maar natuurlijk zijn in absolute termen de behoeften van de mensen ver van bevredigd.
- 5 De grote productiemiddelen zijn grote bedrijven, grootgrondbezit, agrobusiness, communicatie- en transportmiddelen.
- 6 Ronald Reagan, die president was van de Verenigde Staten tot in 1988, en de toenmalige Britse eerste minister, Margaret Thatcher, hebben nooit een geheim gemaakt van hun volledige steun aan de anticommunistische organisaties en bewegingen in de socialistische landen. Zij aanzagen de omverwerping van de socialistische regimes als rechtstreekse overwinningen van hun eigen regeringen.
- 7 Men spreekt van een handelstekort als de invoer groter is dan de uitvoer.
- 8 Het bruto binnenlands product is de totale waarde van goederen en diensten die in een bepaald land gedurende een bepaalde periode, meestal een jaar, worden voortgebracht.
- 9 Financiële crisissen van uiteenlopende omvang volgen elkaar snel op de laatste jaren. Zoals de plotse daling van de beursaandelen in de maand augustus 2007. De regering in Washington heeft de aankoop van huizen door de gezinnen aangemoedigd. Die deden massaal beroep op hypothecaire leningen. Maar door de inkomens-

dalingen en de prijsstijgingen, kon een stijgend aantal mensen hun lening niet meer terugbetalen. De aandeelhouders vrezen dat banken failliet gaan en op hun beurt andere ondernemingen in hun val meesleuren. Ze verkopen massaal hun aandelen, wat de prijs ervan ineen doet stuiken. Men zal niet altijd kunnen vermijden dat een dergelijke crisis tot een omvangrijke crisis leidt.

- 10 Patrick Artus werkt als economische analist voor de Franse president Sarkozy. Volgens hem “Staat het ergste ons nog te wachten” (*La Tribune*, 27 augustus 2007). Alan Greenspan, de anders optimistisch gestemde oud-voorzitter van de Federal Reserve, de Centrale Bank van de VS, schat de mogelijkheid van een recessie in 2008 in op 50 % (*International Herald Tribune*, 18 december 2007).
- 11 De wettelijke pensioenleeftijd ligt in de Verenigde Staten op 70 jaar. Een arbeider wroet er gemiddeld 1.900 uren per jaar, tegen 1.700 in de Europese Unie. De sociale lasten bedragen er slechts 26 %, in de Europese Unie 40 %.
- 12 NAVO: Noord-Atlantische Verdragsorganisatie, opgericht in 1949 door de Verenigde Staten. Dit politiek en militair bondgenootschap van de Westerse mogendheden diende om druk uit te oefenen op het kamp van socialistische landen van Oost-Europa en de Sovjet-Unie, en om ze zo mogelijk militair te veroveren. Pas in 1955 zetten de socialistische landen hun Warschaupact op, om zich te verdedigen. Maar wanneer in 1991 dit pact wordt ontbonden, in het zog van de contrarevolutie, besloot de NAVO om zich te versterken met het oog op wereldwijde interventies.
- 13 Spanje en Luxemburg hielden eveneens een referendum. Groot-Brittannië zegde het af na de referendumuitslagen in Frankrijk en Nederland.
- 14 Om die reden eisen uiteenlopende politieke krachten maatregelen tegen de vakbonden. Zie verder.
- 15 De meeste aanslagen zijn tegen de bezettingstroepen gericht. (Volgens een rapport van de inlichtingendienst van het Amerikaanse ministerie van defensie, DIA, waren “70 % van de bomaanslagen in

de maand juli 2006 gericht tegen de buitenlandse troepen en 20 % tegen de nieuwe Irakese veiligheidsdiensten. Slechts 10 % waren blinde aanslagen gericht tegen burgers.” *New York Times*, 17 augustus 2006.) Maar de media, gecensureerd door het Amerikaanse leger, tonen ons meestal enkel de terroristische aanslagen van integristen, heel dikwijls verbonden met hetzij de Amerikanen, hetzij rivaliserende clans binnen de Irakese regering, die enkel bij gratie van Washington bestaat.

- 16 Onder nationale revolutie verstaat men: de bezetter verjagen en de onafhankelijkheid veroveren. China werd eerst overheerst door verschillende Westerse grootmachten tot het land in het begin van de jaren 1930 volledig onder de overheersing viel van het Japanse fascisme. Onder democratische revolutie wordt verstaan: het omverwerpen van de absolutistische feodale macht, de macht van de grootgrondbezitters, en de vervanging ervan door de macht van het volk.
- 17 Het immense China werd nooit volledig gekoloniseerd, maar verschillende grootmachten, Groot Brittannië, Frankrijk, Duitsland, Japan, en zelfs België, bezaten er “concessies” (wijken) in enkele grote steden, vooral langs de kust.
- 18 Het *Rapport over de Menselijke Ontwikkeling* (2004) van de Verenigde Naties rangschikt China op de 94^e plaats, op een totaal van 179 landen. Zie: http://hdr.undp.org/reports/global/2004/francais/pdf/presskit/HDR04_PKFR_HDI.pdf.
- 19 De WHO (Wereldhandelsorganisatie) is met zijn 151 lidstaten een van de belangrijkste internationale instellingen. De WHO organiseert de handel in de wereld op basis van afspraken tussen de lidstaten, legt de reglementering ervan vast. Deze akkoorden betreffen de landbouw, de handel in goederen, diensten, intellectuele eigendom en brevetten. De WHO waakt ook over de naleving van deze regels. In geval van betwisting arbitreert ze. Ze kan ook sancties opleggen aan de landen die de vastgelegde normen niet nakomen.
- 20 In 2006, investeerde China voor meer dan tien miljard dollar aan infrastructuurprojecten. Wegen in Nigeria, een telefoonnetwerk in Ghana, een aluminiumfabriek in Egypte.

- 21 Neem het voorbeeld van de textielindustrie. Vandaag stelt die sector 36.000 arbeiders tewerk in België – in 1975 waren ze driemaal zo talrijk. Nochtans produceert de sector vandaag, met 75.000 banen minder, hetzelfde volume als 30 jaar geleden. In het weekblad *Trends* van 20 september 2007 zegt Geert Noels, de chef-econoom van het beurshuis Petercam: “Zonder China zouden wij al in een recessie zitten.” Zonder China zou de tewerkstelling in Europa, de Verenigde Staten en de rest van de wereld inderdaad vandaag een hoge prijs betalen.
- 22 Het Nederlandse Centraal Planbureau heeft berekend dat de verhandeling van de ingevoerde Chinese waren Nederland 8.000 banen oplevert. Daarnaast scheidt China nog eens 15.000 Hollandse banen door de invoer van Nederlandse producten (Centraal Planbureau, *China and the Dutch economy*, Den Haag, september 2006, blz. 52). “Laat ons hopen dat de groei in China aanhoudt, want anders ziet het er heel slecht uit voor de wereldeconomie” schrijft *The Economist* op 29 september 2007.
- 23 Rusland was de grootste republiek van de Sovjet-Unie. Oekraïne, Georgië, Wit-Rusland en de huidige Baltische republieken maakten er ook deel van uit.
- 24 De Russische economie van de jaren 1990 was er erg op achteruit gegaan ten opzichte van de periode voor 1989. Maar sinds 1999 herstelt ze zich. Het bruto nationaal product bijvoorbeeld is gestegen van 260 miljard dollar in 2000 tot 987 miljard dollar in 2006. Andere ontwikkelingsindicatoren wijzen in dezelfde zin, zoals de cijfers van de Wereldbank aantonen.
- 25 Een wereld waar verschillende economische, politieke en militaire mogendheden beletten dat één supermacht het geheel kan overheersen.
- 26 Het Zuiden moet aan het Noorden goedkope grondstoffen leveren (zoals koper uit Chili bijvoorbeeld), dure afgewerkte producten uit Amerika invoeren en aan de Amerikaanse transnationale ondernemingen veilige investeringen garanderen, met name lonen en

- sociale en syndicale voorwaarden die hen immense opbrengsten verzekeren.
- 27 Bolivariaan: naar Simon Bolívar, held van de onafhankelijkheidsstrijd van de Latijns-Amerikaanse volkeren tegen Spanje, in het begin van de 19^e eeuw.
 - 28 Wat niet wil zeggen dat de mensen zomaar zijn socialistisch toekomstproject zien zitten – zoals blijkt uit de negatieve uitslag bij het referendum over een nieuwe grondwet op 2 december 2007.
 - 29 In Frankrijk, verdienen meer dan zeven miljoen loontrekkenden minder dan 722 euro per maand. Meer dan drie op tien mensen zonder vaste verblijfplaats hebben een voltijdse, deeltijdse of nepbaan. In tien jaar tijd nam de interim-arbeid toe met 130 %, het aantal tijdelijke contracten met 60 % en de contracten van onbeperkte duur met slechts 2 %. (*7 millions de travailleurs pauvres*, Jacques Cotta, Éditions Fayard).
 - 30 De totale inkomsten worden gevormd door de som van de inkomsten uit arbeid en fortuinen.
 - 31 *Marxistische Studies*, nr. 74 (2006).
 - 32 *Marxistische Studies*, nr. 77 (2007).
 - 33 *Marxistische Studies*, nr. 73 (2006).
 - 34 De gegevens komen voornamelijk van de Rapporten over de Menselijke Ontwikkeling (UNO), 2003 en 2004.
 - 35 Het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) groepeerde twaalf vroegere republieken van de Sovjet-Unie voor de ontmanteling van dat land in 1991: Oekraïne, Russische Federatie, Wit-Rusland, Moldavië, Armenië, Azerbeidzjan, Kazakstan, Kirgizië, Turkmenistan, Tadzjikistan en Oezbekistan.
 - 36 *Marxistische Studies*, nr. 72 (2005).
 - 37 Daarbij kwam de vervreemding van de leefwereld van de gewone man. In de statuten stond dat de kaderleden en verkozenen van de BWP 5 keer de norm van een gemiddeld arbeidersloon mochten verdienen. De parlementariërs trokken dat op tot 10 keer het gemiddelde arbeidersloon.

- 38 De inzet van de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) was de verdeling en herverdeling van de wereld: van de kolonies en van de invloedsferen. Twee blokken stonden tegenover elkaar. Engeland en Frankrijk wilden hun koloniale gebieden bewaren tegen het opkomende Duitsland. België wilde Congo behouden, dat bedreigd werd door Duitsland. Rusland sloot zich aan bij het eerste blok om een deel van de Balkan van Oostenrijk af te nemen.
- 39 De vooruitgang in de fysica (kwantumfysica), in de biologie (moleculaire), in de geologie, in de wiskunde (chaostheorie), enz.
- 40 Bijvoorbeeld: moleculen, atomen en subatomaire deeltjes veranderen voortdurend van plaats en zijn altijd in beweging. Net zoals de aarde, de zon, de sterrenclusters en wellicht nog grotere structuren (clusters van zonnestelsels). De biologen Levin en Lewontin schrijven treffend in hun boek *The dialectical Biologist*: “Een constante wordt een variabele, een oorzaak wordt een gevolg en systemen ontwikkelen terwijl ze de voorwaarden vernietigen die hen deden ontstaan.”
- 41 De *homo sapiens sapiens*. Recente genetische analyses (DNA) wijzen erop dat onze menselijke soort ongeveer 150.000 jaar geleden in Afrika ontstond. En nadien, ongeveer 50.000 jaar geleden, zich begon te verspreiden over de wereld (Azië, Australië, Europa). De mensen leefden collectief in “clans”. De (primitieve) middelen om te produceren, waren gemeenschappelijk bezit van de clan.
- 42 Die periode wordt de *neolithische revolutie* geheten wegens de revolutie in de ontwikkeling van de productiekrachten: de ondertussen sedentaire gemeenschappen gaan gebruik maken van irrigatiekanalen en bemesting; van dieren als trekkracht en van de ploeg; van voertuigen met wiel en zeilboten; van koper, brons, stenen en glas; van de zonnekalender, het schrift, numerieke stelsels, enz.
- 43 Feodaal: een maatschappelijk stelsel waarin de meeste mensen als horigen of lijfeigenen moesten werken voor de leidende feodale klasse. In Europa heerste dat stelsel in de middeleeuwen.
- 44 In de Sovjet-Unie was in 1917 meer dan 75 % van de bevolking analfaabeet. Twintig jaar later was het analfabetisme gezakt tot 10 % van

de bevolking, en nog eens twintig jaar later tot 1,5 %. In China was bij de revolutie in 1949 80 % van de inwoners analfabeet. In 1964 was dat aantal teruggebracht tot 54,8 %, in 1990 tot 15,9 %. In Cuba was 40 % van de bevolking analfabeet, en nog eens 40 % semi-analfabeet. Op nauwelijks één jaar heeft het overgrote deel van de Cubanen leren lezen en schrijven. Cuba werd einde 1961 het eerste land zonder analfabetisme van Latijns-Amerika. Pas in 2005 volgde het tweede land: Venezuela.

- 45 Dertig jaar na de Oktoberrevolutie telden de Sovjets 456.000 verkozene vrouwelijke afgevaardigden. Op de hoogste posten van onderzoek en industrie werkten 141.000 vrouwelijke ingenieurs aan de opbouw van het socialisme. In Cuba zijn vandaag 65 % van alle wetenschappelijke en technische kaderleden vrouwen.
- 46 Rusland kende voor de revolutie het hoogste sterftcijfer van Europa. De Sovjetmacht richtte een nationale gezondheidsdienst op en de gezondheidszorg werd vanaf 1930 voor de hele bevolking gratis. De nadruk lag op preventieve en curatieve geneeskunde en op gezonde werkomstandigheden. In China verdubbelde de levensverwachting tussen 1949 en 1976: van 32 jaar tot 65 jaar. Vandaag wordt de gemiddelde Chinees 71 jaar. Het Cubaanse gezondheidsstelsel is een van de meest vooruitstrevende systemen ter wereld.
- 47 In de *strijd tegen het fascisme* gaven ongeveer 14,5 miljoen soldaten van het Rode Leger hun leven. Nog eens 7 miljoen Sovjetburgers lieten het leven. Samen meer dan een kwart van de totale beroepsbevolking. Van de 783 militaire divisies van nazi-Duitsland werden er 607 verslagen aan het Sovjet-Duitse front. En 80 % van de nazi-verliezen werden door het Rode Leger en de partizanen van de Sovjet-Unie toegebracht.
- 48 Tussen 1989 en 2003 daalde de productie (bruto binnenlands product) in de voormalige socialistische landen gemiddeld met 35 %. Bv. Rusland: - 33 %, Oekraïne: - 50 %. Op zes jaar tijd daalde de (mannelijke) levensverwachting in Rusland naar 48 jaar (in 1997). De werkloosheid, die voor 1989 zo goed als niet bestond, bereikte zorgwekkende hoogtes. In sommige landen zijn de inkomens met

meer dan 60 % gedaald. Er kwam bijna overal een zware crisis in de boerenstand. In Centraal- en Oost-Europa zijn er nu meer dan twaalf miljoen armen op het platteland, die het moeten rooien met minder dan 4,30 dollar per dag.

- 49 De analyse hiervan kwam reeds aan bod op het Vierde Partijcongres. Ze is nadien vertaald in het boek van Jo Cottenier en Kris Hertogen, *De tijd staat aan onze kant. Vakbondsmilitant in de jaren 1990. Crisis, nieuwe technologieën en internationalisering*. Berchem, EPO, Berchem 1991. Recent werd die analyse verder ontwikkeld door Peter Mertens, *De arbeidersklasse in het tijdperk van de transnationale ondernemingen* in *Marxistische Studies* nr. 72, IMAST Brussel, oktober-december 2005.
- 50 Tien Big Farma-bedrijven realiseren meer dan de helft van de verkoop van alle farmaketens. Zes automobielconstructeurs controleren 76,3 % van de wereldwijde productie. Tien voedselketens zorgen voor 57 % van de verkoop van alle grote voedselketens. Zes agrochemische bedrijven controleren 70 % van de wereldmarkt.
- 51 In 1820 was de verhouding van levensstandaard tussen de rijkste en armste landen 3 tegenover 1. In 1950 was dat 35 tegenover 1, en vandaag is dat 72 tegenover 1. De situatie verslechtert.
- 52 *Mapping people and their needs*, State of World Population 2004, p. 26, www.unfpa.org/swp/2004/pdf/en_swp04.pdf.
- 53 In socialistisch Cuba bespreekt de Asamblea Nacional elk jaar in december de balans van het vorige jaar en het budget van het volgende jaar. Maar de ontwerpplannen worden éérst in de bedrijven, coöperatieven en wijkvergaderingen besproken. Zo werden de maatregelen tijdens de “speciale periode” eerst in 70.000 volksvergaderingen besproken. Daar kwamen meer dan drie miljoen voorstellen uit. Belangrijke maatregelen uit het ontwerpplan werden verworpen, en het plan werd grondig aangepast.
- 54 In socialistisch Cuba wordt de *macht van het volk* (Poder Popular) geleid door de Nationale Vergadering van de Volksmacht (Asamblea Nacional del Poder Popular). Die telt 603 afgevaardigden. De helft plus één van de verkozenen is rechtstreeks vanuit het volk ver-

kozen (in de wijken via de gemeenteraad). De helft min één wordt verkozen door de massaorganisaties (vakbond, vrouwen, jongeren, boeren...) om een evenwichtige vertegenwoordiging te hebben. Ongeveer 80 % van de afgevaardigden zijn werkende mensen. Deelname aan de Nationale Vergadering (het parlement) is geen voltijdse "job". Het is een verplichting van elke afgevaardigde om actief te blijven op de plaats waar hij/zij verkozen is (bedrijven, boerderijen, wijken, provincies). En daar ook verantwoording af te leggen.

- 55 Einde 2001 hadden de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds Argentinië op de rand van het failliet gebracht. De middenklasse verloor al haar spaargeld, gepensioneerden verloren hun pensioen en arbeiders en bedienden verloren hun baan. De meerderheid van het volk verloor de illusie in burgerlijke politici: "*Que se vayan todos!*" (Dat ze allemaal weggaan), luidde de slogan. Enkele dagen voor Kerstmis startte de revolutie met de plundering van supermarkten in Buenos Aires door hongerige mensen. Daarop kwamen arbeiders, bedienden, ambtenaren, studenten, werklozen in actie, gaande van de zelfbediening van voedsel in winkels tot de dreunende kookpotmanifestaties die de oproerpolitie confronteerde. Bedrijven werden bezet, lokale bijeenkomsten belegd en werkloze *piqueteros* blokkeerden hoofdwegen. De *Argentinazo* was begonnen. In de eerste twee dagen vielen 32 doden, 300 gewonden. Minstens 2.500 Argentijnen werden gearresteerd.
- 56 Het is interessant een aantal vuistregels voor actie in het achterhoofd te houden. De vuistregels zoals ze hier zijn samengevat hebben we geleend bij de SP in Nederland, maar ze sluiten naadloos aan bij onze eigen ervaring:
1. Actie voer je samen met de mensen. Daar moet je veel tijd en energie in steken.
 2. Actie is een middel om iets te bereiken. Pas je middelen aan als de omstandigheden zich wijzigen.
 3. Actie vraagt kennis van zaken en deskundigheid.
 4. Actie is strijd. Hou rekening met de sterke en de zwakke kanten van alle betrokken partijen.

5. Actie betekent aanvallen. Voorkom dat je in het defensief wordt gedrongen.
6. Actie vereist een goede organisatie. Alleen goede wil is onvoldoende.
7. Actie voer je om resultaat te boeken.

